

የትንሳኤ ምልክት ኢየሱስ ክርስቶስ ነው!

«አሁኑ ግን ክርስቶስ ሳንቀላፉት በኩራት ሆኖ ከሙታን ተነስቶአል። ሞት በሰው በኩል ስለ መጣ ትንሳኤ ሙታን በሰው በኩል ሆኗልና ሁሉ በአዳም እንደ ሚሞቱ እንዲሁ ሁሉ በክርስቶስ ደግሞ ህያዋን ይሆናሉና።» በመቀጠልም ሐዋርያው ጳውሎስ ምስክርነቱን በአጽንኦት ሲናገር «እንዲያማ ካልሆነ ... እኛስ ዘወትር የሚያስፈራ ኑሮ የምንኖር ስለ ምንድን ነው? ወንድሞች ሆይ ዕለት ዕለት እሞታለሁ። እንደ ሰው በኤፌሶን ከአውሬ ጋር ከታገልኩ ሙታንን የማይነሱ ከሆነ ምን ይጠቅመኛል» /1ቆ 15:20-32 / በማለት ያስረዳል። ሐዋርያት ስለ እርሱና ስለወንጌል እውነት እሳትን መከራን ሳይሰቀቁ እስከ ሞት ድረስ ትንሳኤውን ያስተማሩትና ሞትን ያልፈሩበት ምክንያት እነርሱም የክርስቶስ ትንሳኤ ተካፋዮች እንደሚሆኑ ስላመኑ ነበር።/ ፊሊ 3:11 / ኢየሱስ ክርስቶስ ሞቱ እንዲቀር መቃብሩን ቢያስጠብቁም እንኳ እንደ ተናገረው በሦስተኛው ቀን ተነስቶ መቃብሩን ባዶ አስቀርቶ የተቸነከሩ እጆቹንና በጦር የተወጋውን ጎኑን እያሳየ ለሐዋርያቱና ለተከታዮቹ ሁሉ ራሱን የገለጸላቸው በርካታ ትርጉም ቢኖረውም አንዱ ትንሳኤ ሙታን እንዳለ ምልክት ለመስጠት ነበርና ሠላም ለእናንተ ይሁን ብሎ አወጀላቸው።/ዮሐ 20:1-29፤ ሉቃ 24:1-32፤ ማቴ 27:62፤ 28:1-10/

ይህ ደግሞ ለሐዋርያትና ለተከታዮቹ ታላቅ ደስታ ኃይል ነበር ። / ማቴ 28፤8 / ዓለምንና ሞትን በመናቅ ትንሳኤውንም በድፍረት አወጁ /ሐዋ 2:32/ ቢሆንላቸው እንኳ ወደ ትንሳኤ እንዲደርሱ በሞቱ እንዲመስሉት ተመኙ /ፊሊ 3:11/ ለእነርሱ ህይወት ክርስቶስ ሞትም ጥቅም ነበር /ፊሊ 1:21/። ኢየሱስ ክርስቶስ ትንሳኤና ህይወት እኔ ነኝ የሚያምንብኝ ቢሞት እንኳ ሕያው ይሆናል ህያው የሆነም የሚያምንብኝም ሁሉ ለዘላለም አይሞትም» በማለት ሙታን እንደ ሚነሱ አስረግጦ ተናግሯል /ዮሐ 11:25-26/ ነፍሱንም በተወ

ሠዓት መቃብሮች ተከፍተው ሞተው ከነበሩትም ከቅዱሳን ብዙ ሥጋዎች እንደ ተነሱ ከትንሳኤውም በኋላ ከመቃብሮች ወጥተው ወደ ቅድስት ከተማ ገብተው ለብዙዎች እንደታዩና በርካታ ሰዎች ኢየሱስ በእውነት የእግዚአብሔር ልጅ እንደ ነበረ አይተው እንደፈሩ መጽሀፍ ቅዱስ ይናገራል /ማቴ 27፤51-54/

ትንሳኤ ሙታን እንዴት ይፈጸማል

የሙታን የመነሳት ሁኔታ ሐዋርያው ጳውሎስ አንድ ምሥጢር ይገልጽልናል “እነሆ አንድ ምሥጢር እነግራችኋለሁ ሁላችን አናንቀላፋም ነገር ግን የኋለኛው መለከት ሲነፋ ሁላችን በድንገት በቅጽበት አይን እንለወጣለን መለከት ይነፋልና ሙታንም የማይበሰብሱ ሆነው ይነሣሉ እኛም እንለወጣለን” /1ኛቆሮ 15፤51-52/ መለከት ይነፋል ሲል የመለከታዊውን ትእዛዝ የሚያመለክት እንደ ሆነ ብዙዎች ይስማማሉ። አልዓዛር የክርስቶስን ቃል ሰምቶ ወደ ውጭ እንደ ወጣ እንዲሁ ሙታን የጌታን ድምጽ ይሠማሉ። /ዮሐ 11፡43-44/ “ድምፁን የሚሠሙበት ሠዓት ይመጣል” ተብሎም ተጽፏልና የመለከት መነፋት ይህን ያመለክታል /ዮሐ 5፤28/

ደግሞም ሐዋርያው ጳውሎስ ለተሰሎንቄ ሰዎች “ነገር ግን ወንድሞች ሆይ ተስፋ እንደሌላቸው እንደሌሎች ደግሞ እንዳታዝኑ አንቀላፍተው ስላሉቱ ታውቁ ዘንድ እንወዳለን። ኢየሱስ እንደ ሞተና እንደ ተነሣ ካመንን እንዲሁም በኢየሱስ ያንቀላፋቱን እግዚአብሔር ከእርሱ ጋር ያመጣቸዋልና በጌታ ቃል የምንላችሁ ይህ ነውና እኛ ህያዋን ሆነን ጌታ እስኪ መጣ ድረስ የምንቀር ያንቀላፋቱን አንቀድምም ጌታ ራሱ በትእዛዝ በመላዕክትም አለቃ ድምጽ በእግዚአብሔርም መለከት ከሰማይ ይወርዳልና በክርስቶስም የሞቱ አስቀድመው ይነሣሉ” ይላቸዋል።

ደግሞም ሌላ ምሥጢር ሐዋርያው ጳውሎስ ስለትንሳኤ ሁኔታ አንድ ምሳሌና በትንሳኤ ጊዜ ምን ዓይነት ሥጋ እንደ ምንሰብስ

ይገልጽልናል “ነገር ግን ሰው፡- ሙታን እንዴት ይነሳሉ? በምንስ ዓይነት አካል ይመጣሉ? የመል ይኖር ይሆናል ፡፡ አንተ ሞኝ አንተ የምትዘራው ካልሞተ ህያው አይሆንም፡፡ የምትዘራው ስንዴ ቢሆን ከሌላው ዓይነት የአንዱ ቢሆን ፣ ቅንጣት ብቻ ነው እንጂ የምትዘራው የሚሆነውን አካል አይደለም እግዚአብሔር ግን እንደወደደ አካልን ይሰጠዋል፡፡ ከዘሮችም ለእያንዳንዱ የገዛ አካሉን ይሰጠዋል ... የሙታን ትንሳኤ ደግሞ እንዲሁ ነው፡፡ በመበስበስ ይዘራል፣ ባለመበስበስ ይነሳል፣ በውርደት ይዘራል፣ በክብር ይነሳል፣ በድካም ይዘራል፣ በኃይል ይነሳል፣ ፍጥረታዊ አካል ይዘራል፣ መንፈሳዊ አካል ይነሣል፡፡ፍጥረታዊ አካል ካለ መንፈሳዊ አካል ደግሞ አለ” /1ኛቆሮ 15፡35-44/ በአጭሩ እንደ ክርስቶስ ዓይነት ትንሣኤ ዘአካል ይዘን እንነሳለን ቃሉ እንዲህ ይላልና “ሞቱንም በሚመስል ሞት ከእርሱ ጋር ከተባበርን ትንሳኤውን በሚመስል ትንሳኤ ደግሞ ከእርሱ ጋር እንተባበራለን” /ሮሜ 6፡5/፡፡ አንድ የጥንት የቤተ ክርስቲያኗ መጽሐፍ ከመቃብያን 3ኛ ክፍል ወስዶ የጻፈውን አቋም እንግለጽና ይህን ንዑስ ክፍል በሃይማኖት መግለጫ ርእስ ስር የቀረውን ነገረ-ትንሳኤ ደግመን በተጨማሪ ስለምናነሳው ለጊዜው እንጨርስ፡፡

በዚህ አስተምህሮ ላይ የጥንት አባቶች ያላቸው እምነታዊ አቋም ፤-

“ሙታን እንደ ሚነሱ ካለመንክ የሚቀጥለውን ቃል ስማ በሩካቤ ዘር ከእናት ከአባት የሚወለዱ ሳይሆን በክረምት ጊዜ ከውኃ የሚወለዱ ስንት ህዋሳቶች አሉ ... ሙታን ከፈረሱ ከበሰበሱ በኋላ አይነሱም የምትል አንተ ልቦ ዕውር አስተውል አንተ ከእናት ከአባትህ ሳትወለድ እነርሱ በእግዚአብሔር መንፈስና በቃሉ ያለ እናት ያለ አባት ይወለዳሉ እንደሚወለዱ እውቅ ተረዳ አንተ አስተዋይ ልቡና አዋቂ አዕምሮ ያለህ ስትሆን ሙታን ከፈረሱ ከበሰበሱ በኋላ በፈጣሪያቸው በእግዚአብሔር ቃል አይነሱም ለምን ትላለህ? በል

ንስሐ ግባና ወደ ጥንተ እምነትህ ተመለስ ሞተው በመሬት ውስጥ አመድ ትቢያ የሆኑ ሁሉ በእግዚአብሔር ፈቃድና ትዕዛዝ ሕያዋን ሆነው ይነሣሉና። ለይኩን (ይሁን) ብሎ ሁሉንም በቃሉ ሲፈጥረው እምነብ አልቦ ንቦቦ /ካለመኖር ወደ መኖር/ እምጥቶ እንደፈጠረው አሁንም በርሱ ጠሉምሕረት ማለት በርሱ ከሃሊነት ይነሳሉ ለይኩን ያለው ቃሉ ሁሉን ያጠቃልላልና። ስለዚህ እርሱ ባወቀና በፈቀደ ጊዜ ያስነሳቸዋልና ትንሳኤ ሙታን እንዳለ እመን። አንተም ከሞት ተነስተህ በፊቱ እንደ ምትቆም እወቅ። እንደ አስተሳሰብህ ሳትነሳ መቃብር ውስጥ ፈርሰህ በስብስህ የምትቀር አይምስልህ። አንተ እንደ ምትለውና እንደ ምታስበው ሳይሆን ከሙታን ተነስተህ እንደ ሥራህ አካላችን ማለት በክፉ ስራህ ፋዳህን በመልካም ሥራህ ዋጋህን ትቀበላለህ።³⁷

4. ሰባቱ ምስጢራት ቤተ ክርስቲያን

የኢትዮጵያ ቤተክርስቲያን ላላት የተለያዩ የአገልግሎት ክፍሎች የምትጠቀምባቸው የተለያዩ የቤተክርስቲያኗ ስርዓቶች ይገኛሉ። እነዚህም ሰባቱ ምስጢራት ቤተክርስቲያን ይባላሉ እነርሱም

ምስጢረ ጥምቀት

ምስጢረ ሜሮን

ምስጢረ ቁርባን

ምስጢረ ክህነት

ምስጢረ ተክሊል

ምስጢረ ንስሐ

ምስጢረ ቀንዲል ናቸው። ከእነዚህ ውስጥ ምስጢረ ጥምቀትን በገጽ 27 እና ምስጢረ ቁርባንን በገጽ 28 የገለጽን ሲሆን በሌሎቹ ቀሪ ምስጢራት ዙሪያ ያላቸውን የጥንቱን መሠረታዊ እውነት ብቻ በማተኮር እናያለን።

37. መርሐ ጽድቅ ባህለ ሃይማኖት ገጽ 26

1. ምሥጢረ ሜሮን

« ሜሮን » የግሪክ ቃል ሲሆን ትርጉሙ «ቅዕት» /ቅባት/ ማለት ነው ይህም ከጥምቀት ቀጥሎ መንፈስ ቅዱስን እንደ ተቀበልን በእምነት መወለዳችንን እና ለእግዚአብሔር የተለየን ሰዎች እንደ ሆንን ለማሳየት ቤተ ክርስቲያን የምትቀባው ቅባት ነው።

በብሉይ ኪዳን ዘመን ከገበያም ይሁን ከሌላ ስፍራ ለእግዚአብሔር አገልግሎት የሚመጡትን ሰዎችም ይሁኑ ዕቃዎች ተቀብተው እንዲያገለግሉ እግዚአብሔር ደንግጎ ነበረ። ቅባቱም ከተለያዩ ሽቶነት ካላቸው እጽዋቶች ይቀመም ነበር / ዘጸ 30 :22-31 / ቅባቱም ከተለያዩ ሽቶነት ቅብዓት ሰዎችን ለእግዚአብሔር የተለዩ ለአገልግሎቱም የተመረጡና የተቀደሱ ብቻ ለማድረግ ሳይሆን ሁሉን የሚቀድሰው መንፈስ ቅዱስ በሐዲስ ኪዳን ለመሰጠቱም ጭምር ጥላነት ነበረው። ይህንንም በኢሳያስ መጽሐፍ በምዕራፍ 61:1 «እግዚአብሔር መንፈስ» ካለ በጎ ላ መልሶ «ቀብቶኛል» በማለት መንፈስ ቅዱስን በቅብዓት መስሎ ተናግሯል።

በሐዲስ ኪዳንም ደግሞ «እናንተም ከቅዱሱ ቅባት ተቀብላችኋል ሁሉንም ታውቃላችሁ ... እናንተስ ከእርሱ የተቀባችሁት ቅባት በእናንተ ይኖራል ማንም ሊያስተምራችሁ አያስፈልጋችሁም። ነገር ግን የእርሱ ቅባት ስለ ሁሉእንደ ሚያስተምራችሁ እውነተኛም እንደ ሆነ ውሸትም እንዳልሆነ እናንተም እንዳስተማራችሁ በእርሱ ኑሩ» እውነተኛም እንደ ሆነ ውሸትም እንዳልሆነ እናንተም እንዳስተማራችሁ በእርሱ ኑሩ» በማለት ሐዋርያው ዩሐንስም መንፈስ ቅዱስን «ቅዱሱ ቅባት» በማለት ይጠራዋል። /1ኛዮሐ 2:20-27/ እንዲሁም ሐዋርያው ጳውሎስ መንፈስ ቅዱስን ቅባት በማለት ሲገልጸው «በክርስቶስም ከእናንተ ጋር የሚያጸናና የቀባን እግዚአብሔር ነው። ደግሞም ያተመን የመንፈስንም መያዣ በልባችን የሰጠን እርሱ ነው ።» ይላል ። /1ኛቆሮ 1፡21-22/

በሚታየው ሥርዓት የማይታየው ጸጋ

በሚታየውም የቅብዓት ስርዓት የማይታየውን የመንፈስ ቅዱስ ጸጋ ስጦታ እንቀበላለን በማለት ቤተክርስቲያን ታምናለች። ለምሳሌ ሳሙኤል በሳኦል ራስ ላይ የዘይት ብርሌ ወስዶ እንዳፈሰሰው ስናነብ /1ኛሳሙ 10 :1/ የነብያት መንፈስ በኃይል ወርዶበት ትንቢት እንደ ተናገረና ሠዎች ሁሉ “የቂስን ልጅ ምን ነካው? እርሱ ደግሞ ከነብያት ወገን ነው” እንዳሉ በዚሁ በአንዱ ምዕራፍ ውስጥ እናገኛለን /1ኛሳሙ 10፡9-13/ እንዲሁም ሳኦል በእግዚአብሔር ፊት በተናቀ ጊዜ በቅባቱ አማካኝነት የተቀበለውን መንፈስ ቅዱስ እንደራቀበት ስናነብ በሚታው ቅባት የማይታየውን መንፈስ ቅዱስ እንደተቀበለ መረዳት ይቻላል ። /1ሳሙ 16:14/

ዳዊት ሳኦል ጠላቱ ሆኖ በተነሳበት ጊዜ በአጋጣሚ ሳኦል ሳያውቅ በዳዊት እጅ ሲወድቅና አብረውት የነበሩት ሃያላን እግዚአብሔር በእጅህ ጥሎልህልና በሰይፍ ውደቅበት ቢሉት “እግዚአብሔር የቀባው ነውና እግዚአብሔር በቀባው በጌታየ ላይ እንዲህ ያለውን ነገር አደርግ ዘንድ እጅንም እጥልበት ዘንድ እግዚአብሔር ከእኔ ያርቀው” በማለት ስለቅባቱ ይጠነቀቅለት እንደ ነበር ተገልጿል ይህም በሚታየው ቅባት የማይታየውን መንፈስ ቅዱስን እንደ ተቀበለ ዳዊት በሚገባ ተረድቶ ነበር ማለት እንችላለን።/1ኛሳሙ 24፡6/ ራሱ ዳዊት ዘይቱን ከተቀባ በኋላ የእግዚአብሔር መንፈስ ከዚያ ቀን ጀምሮ በዳዊት ላይ በኃይል እንደ መጣ መጽሐፍ ቅዱስ ይናገራል /1ሳሙ 16:13/።

እንዲሁም በብሉይ ኪዳን እንደነበረው ሁሉ በሐዲስ ኪዳንም መንፈስ ቅዱስ በኃይልና ስጋ በለበሰው ሁሉ ላይ ወርዶ የሚሠራበት ዘመን ሐዋርያት የግድ ባይሆንም እንኳ ብዙ ጊዜ በቅባት ሳይሆን እጅ

በመጫን መንፈስ ቅዱስን ይሰጡ ነበር። ለምሳሌ ፦

“ጳውሎስም እጁን በጫነባቸው ጊዜ መንፈስ ቅዱስ ወረደባቸው”

/ሐዋ 19፤5-6/

“በዚያን ጊዜ እጃቸውን ጫኑባቸው መንፈስ ቅዱስንም ተቀበሉ”

/ሐዋ 8፤17/

“ስለዚህ ምክንያት አሳት እንደሚያቀጣጥል ሰው እጆቹን መጫኔ በአንተ ያለውን የእግዚአብሔርን ስጦታ እንድታነሣሣ አሳስብሃለሁ” /2ኛጢሞ 1፡6/ አንድ መጽሐፍ እንዲህ ይላል “በጥንት ስብከት ምዕመናን ገና ባልበዙበት ወቅት ሐዋርያት ጸጋ መንፈስ ቅዱስን በምዕመናን ላይ ያሳድሩ የነበሩት በአንበሮተ እጅ /እጅን በመጫን/ ነበረ። ዳሩ ግን የምዕመናን ቁጥር ዕለት በዕለት እየጨመረና እጅን በመጫን የመንፈስ ቅዱስን ጸጋ ማሳደር አድካሚና ሁሉንም ለማዳረስ የማይቻል ሆኖ በመገኘቱ በአንበሮተ እጅ ፋንታ በቅብዓ ሜሮን ጸጋ መንፈስ ቅዱስ ማሳደር አማራጭ የሌለው ሆኖ ተገኘ። ስለዚህ ከሐዋርያት በኋላ የተነሱ የቤተክርስቲያን አባቶች ካጠመቁ በኋላ ሜሮን በመቀባት ጸጋ መንፈስ ቅዱስን ማሳደር ጀመሩ።”³⁸

በአሁኑ ጊዜ በተለየ መልኩ በቤተክርስቲያናችን ስርዓት መሰረት የሜሮን ቅባት የሚቀቡት በቤተክርስቲያኗ መንፈሳዊ ሥልጣን የሚያገኙት የሃይማኖት አባቶች ናቸው።

2. ምሥጢረ ቀንዲል

“ከእናንተ መከራን የሚቀበል ማንም ቢኖር እርሱ ይጸልይ ደስ የሚለውም ማንም ቢኖር እርሱ ይዘምር፤፤ ከእናንተ ጥታመመ ማንም ቢኖር የቤተክርስቲያንን ሽማግሌዎች ወደ እርሱ ይጥራ በጌታም ስም

38. መርሐ ደጎነት በብርሃኑ ጎበና ገጽ 76

እርሱን ዘይት ቀብተው ይጸልዩለት። የእምነትም ጸሎት ድውዩን ያድናል ፡ ጌታም ያስነሳዋል፡ ኃጢአትንም ሠርቶ እንደ ሆነ ይሰረዳል” /ያዕ 5፤13-15/።

በዚህ ቃል መሠረት ለበሽተኞች እየተጸለየላቸው የሚቀቡት የቅባት ስርዓት ምሥጢረ ቀንዲል ተብሎ ይታወቃል። “ቀንዲል” የሚለው ቃል ቀጥተኛ ትርጉሙ “በዘይት የሚበራ መብራት ወይም ማብሪያ” ማለት ሲሆን ሥርዓተ ጸሎቱ ሲፈጸም በታመመው ሰው አጠገብ የሚበራውን መብራት ያመለክታል። ይህም መብራት የመዳን ተስፋን ለማሳየት የሚደረግ ነው።

ሐዋርያት በበሽተኞች ላይ ዘይት እየቀቡ ይፈውሱ እንደ ነበር መጽሐፍ ቅዱስ ሲናገር፡- “አሥራ ሁለቱንም ወደ እርሱ ጠራ ሁለት ሁለቱንም ይልካቸው ጀመር፤ በእርኩሳን መናፍስትም ላይ ሥልጣን ሠጣቸው፤ ... ወጥተውም ንስሐ እንዲገቡ ሰበኩ፤ ብዙ አጋንንትንም አወጡ፤ ብዙ ድውዮችንም ዘይት እየቀቡ ፈወሷቸው” ይላል ። /ማር 6፤7 እና 12-13/ ደግሞም ክርስቶስ ስለ መልካም ባልንጀርነት በተናገረው ምሳሌ ውስጥ ለበሽተኛው /ለቆሰለው ሰው/ ዘይት ቀብቶ እንደ ረዳው ሲገልጽ “አንድ ሰው ከኢየሩሳሌም ወደ ኢያሪኮ ወርዶ በወንበዴ ዎችም እጅ ወደቀ እነርሱም ደግሞ ገፈፉት ደበደቡትም በሕይወትና በሞት መካከልም ትተውት ሔዱ ... አንድ ሳምራዊ ግን ሲሄድ ወደ እርሱ መጣ አይቶትም አዘነለት ቀርቦም ዘይትና የወይን ጠጅ በቁስሎቹ ላይ አፍሰሶ አሰራቸው በራሱም አህያ ላይ አስቀምጦት ወደ እንግዶች ማደሪያ ወሰደው ጠበቀውም” ይላል / ሉቃ 10፤30-34 / ። እንደጥንቱ የቤተክርስቲያናችን አስተምህሮ ብዙም አገልግሎቱ ቢቀንስም ዛሬም ቤተክርስቲያናችን ይህን ሥርዓት በመከተል የሐይማኖት አባቶች የታመሙትን ምዕመናን በመጠየቅና ጸሎት በማድረስ ቅብዓ ቅዱስን በመቀባት ከስጋ ደዌያቸው እንዲፈወሱ

እግዚአብሔርን የሚለምኑ አባቶች ይኖራሉ። ምክንያቱም «ድውዮችን ፈወሰ» በማለት ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ለቤተክርስቲያን ይህን ኃላፊነት ሰጥቷታል በማለት ያምናሉና።

በሚታየው ሥርዓት የማይታየው ጸጋ

የቀንዲል ሥርዓተ - ቅብዓት በሚታይ አፈጻጸም /ዘይት አቀባብ/ የማይታየውን የእግዚአብሔርን ማዳን መቀበልን እንደሚያስገኝ ቤተክርስቲያን ታምናለች። «ድውዩም ይድናል ...ኃጢአትንም ሠርቶ እንደ ሆነ ይሰረይለታል» ሲባል የድውይን ወይም የበሽታውን መዳን በበሽተኛው ላይ የሚታይ ሲሆን የማይታየው ደግሞ ምህረት ወይም የኃጢአትን ስርየት ማግኘት እንደሆነ ሐዋርያው ያዕቆብ ያስተምረናል ። /ያዕ 5፤15/ ደግሞም ጴጥሮስ በ1ኛጴጥ 4:2 «በሥጋ መከራን የተቀበለ ኃጢአትን ትቷልና» ሲል ኃጢአትን የማስተው ተግባር የመንፈስ ቅዱስ ድርጊት ብቻ ሲሆን ይህም አሰራር ደግሞ ማንም በስጋ አይኑ ሊያየው እንደማይችል መረዳት ይቻላል። በስጋ መከርን መቀበል ደግሞ በዓይን ሊታይ የሚችል ነገር ነው።

እንግዲህ ከምንግዜውም በበለጠ ሁኔታ በአሁኑ ወቅት ህመምተኞችን መደገፍ ስለእነርሱ መጸለይ የሚያስፈልግበት ወቅት ከመሆኑም በተጨማሪ የቤተክርስቲያን ክፍተኛ ተግባሯ ሊሆን ይገባል ። ጌታችን መድሃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በምድር በነበረበት ወቅት ህመምተኞችን በመጠየቅና በመፈወስ ይዞር እንደነበረ መጽሐፍ ቅዱስ ይናገራል /ማቴ 9:35/ ። ከዚህም በላይ የህዝቡን ሁሉ በሽታና ሃጢአት በመሸከም የራሱ እንዳደረገው « በእውነት ደዌያችንን ተቀበለ ህመማችንን ተሸክሟል » ተብሎ ተጽፏል ። /ኢሳ 53:4/ ።

እንግዲህ ይህንን አገልግሎት በመጀመሪያ ለሐዋርያት ቀጥሎም ለቤተክርስቲያን ለጥቶት ሄዳል :: በመጨረሻው ለዓት በክብር ለፍርድ ሲመጣ ለህመምተኞች የሚጸልዩትን «የአባቴ ብሩካን» ብሎ ይጠራቸዋል :: ምክንያቱም «ታምሜ ጠይቃችሁኛልና» ይላል /ማቴ 25:34-36/ ::

ይህን ሥርዓት የሚፈጽመው ማነው?

«የቤተክርስቲያን ሽማግሌዎች ወደ እርሱ ይጥራ በጌታም ስም እርሱን ዘይት ቀብተው ይጸልዩለት» /ያዕ 5:14/ በማለቱ በሽተኛው የቤተክርስቲያንን መሪዎች በመጥራት እንዲጸልዩለት ማድረግ አለበት:: ይህም የሆነበት ምክንያት ኃጢአቱን እንዲናዘዝና ቤተ ክርስቲያንን ይቅርታ ጠይቆ ህብረቱን እንዳያስተካክል ነው:: ያን ጊዜ ም ከኃጢአቱ ይሠረያል::

ይህ በሽታ አይነት በተደጋጋሚ ኃጢአት በማድረጉ ምክንያት የመጣ የእግዚአብሔር ቅጣት እንደ ሆነ ክፍሉ ስለ ሚናገር መናዘዝና ቤተክርስቲያንን እንደ በደለ ለመግለጽ የቤተክርስቲያንን ሽማግሌዎች መጥራት ይገባዋል እነርሱም በማንም ስም ሳይሆን «በጌታ ስም» ይጸልዩለታል: ኃጢአቱም ትፈወሳለች /ያዕ 5:16/::

3. ምሥጢረ ክህነት

ይህ ምሥጢረ ክህነት በአሁኑ ጊዜ ሙሉ በሙሉ ለውጥ ያለው ይመስላል ምክንያቱም ክህነት አሰጣጡ ከወንጌል ጋር ያልተያያዙ መጽሐፍት መሸምደድና ስርዓተ አፈጻጸሙን በማወቅ የሚሰጥ ሰፊ ተግባር እየሆነ በመምጣቱ ነው:: ይሁን እንጂ የአገልግሎቱ ክፍል ህዝቡን ወደ እግዚአብሔር እንዲቀርቡ የማስተማር የመምክር የመጸለይ ሐላፊነትን ያካተተ አገልግሎት እንደ ሆነ ደብዛው አልጠፋም:: ነገር ግን ሐዋርያው ጴጥሮስ እንደ ተናገረው ከጨለማ

ወደ ሚደነቅ ብርሃን የተጠሩ ክርስቲያኖች ሁሉ ካህናት ናቸው ።

/1ኛጴጥ 2፡9-10/። ደግሞም በክርስቶስ የሚያምንና ኃጢአቱም በክርስቶስ ደም የታጠበ ሁሉ ካህን እንደ ሆነ ዮሐንስም ይነግረናል /ራዕ 1፡6/። በሌላ ክፍልም ራሳቸውን መንፈሳዊ መስዋዕት አድርገው የሚያቀርቡም ካህናት ተብለዋል /1ኛጴጥ 2፡5/ ካህን ማለት አገልጋይ ማለት ነው። ይህም የክህነት አገልግሎት በሰውና በእግዚአብሔር መካከል ያለን አገልግሎት የሚገልጽ ነው። የእግዚአብሔር ቃልና

በረከት ወደ ህዝቡ የህዝቡንም በደልና ኃጢአት /ሸክም/ ወደ እግዚአብሔር የማቅረብ ተግባር በቤተክርስቲያናችን ያለ ተግባር ነው። ይህም ደግሞ በሐዲስ ኪዳን ዘመን የክርስቲያን ሁሉ ተግባር ይመስላል። ይሁን እንጂ በቤተክርስቲያን የሥልጣን ተዋረድና የስራ ድርሻ እንዳለ አይዘነጋም ከዲቄና እስከ ጽጽሱና ድረስ ሁሉም እንደ ጸጋውና ቤተክርስቲያን እንደ ምትሰጠው ኃላፊነት ሊያገለግል ይችላል ይህም ሊሆን የሚችለው መመዘኛው ቃሉን ማወቅና መኖሩ ላይ ሊሆን ይገባል /1ጢሞ 3፡1-13/ ።

ጌታችን መድሃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ግን ካህን ሳይሆን ሊቀ ካህናችን ነው /ዕብ 3፡1/ ዛሬም የሁላችንም ሊቀ ካህን ሲሆን በእውነተኛይቱ ድንኳኑን ሊያገለግል ቀዳሚ ሆኖ ወደ ሰማይ እንደ ገባና በአብ ቀኝ እንደ እንደተቀመጠ መጽሐፍ ቅዱስ ይነግረናል /ዕብ 4፡14፤ ዕብ 6፡20፤ ዕብ 8፡1-3/

4. ምሥጢረ ተክሊል

ምሥጢረ ተክሊል ማለት የሙሽራውና የሙሽራይቱ የጋብቻ ቃል ኪዳን በቤተክርስቲያን የሚጸናበትና የጋብቻ ግዴታቸውን ለመወጣት የሚያስችላቸውን ፣ በፍቅር የሚተላለሩበትን ዘላቂ

አንድነትን የሚያገኙበት ሥርዓት ነው። ተክሊል ተክለለ ዘውድ ተቀዳጀ የሚል ዘር ሲሆን የአረቦን ክብር የተቀበለ ለማለት የሙሽራውና የሙሽራይቱ ራስ ላይ የሚጻፈውን የአረቦን አክሊል በመመልከት የወጣም ስም ይመስላል።³⁹ ይህም ሙሽራውና ሙሽራት ክርስቶስ ቤተ ክርስቲያንን የወደደበትንና የተቆራኘበትን ያህል አንድ እንዲሆኑና እንደተሳሳሩ ለመግለጽ ምሥጢር የሚለውን ስያሜ አግኝቷል። መጽሐፍ ቅዱስ እንዲህ ይላልና፡- “ሚስቶች ሆይ ለጌታ እንደ ምትገዙ ለባሎቻችሁ ተገዙ ክርስቶስ ደግሞ የቤተክርስቲያን ራስ እንደ ሆነ እርሱም አካሉን የሚያድን እንደሆነ ባል የሚሰጥ ራስ ነውና።፤ ዳሩ ግን ቤተክርስቲያን ለክርስቶስ እንደ ምትገዛ እንዲሁ ሚስቶች ደግሞ በሁሉ ለባሎቻቸው ይገዙ።፤ ባሎች ሆይ ክርስቶስ ደግሞ ቤተ ክርስቲያንን እንደ ወደዳት ሚስቶቻችሁን ውደዱ በውኃ መታጠብና ከቃሉ ጋር አንጽቶ እንዲቀድሳት ስለ እርሷ ራሱን አሳልፎ ሰጠ እድፈት ወይም የፊት መጨማደድ ወይም እንዲህ ያለ ነውር ሳይሆንባት ቅድስትና ያለ ነውር ትሆን ዘንድ ክብርት የሆነችን ቤተ ክርስቲያን ለራሱ እንዲያቀርብ ፈለገ። እንዲሁም ባሎች ደግሞ እንደ ገዛ ስጋቸው አድርገው የገዛ ሚስቶቻቸውን ሊወዷቸው ይገባቸዋል።፤ የገዛ ሚስቱን የሚወድ ራሱን ይወዳል። ማንም የገዛ ሥጋውን የሚጠላ ከቶ የለምና ነገር ግን የአካሉ ብልቶች ስለ ሆንን ክርስቶስ ደግሞ ለቤተክርስቲያን እንዳደረገላት ይመግበዋል ይንከባከበውማል።፤ ስለዚህ ሰው አባቱንና እናቱን ይተዋል ከሚስቱም ጋር ይተባበራል ሁለቱም አንድ ሥጋ ይሆናሉ ይህ ምሥጢር ታላቅ ነው። /ኤፌ. 5፡22-32/።

ይህ ክፍል ባል ከሚስቱ ጋር ክርስቶስ ከቤተክርስቲያን ጋር መጣበቅ አንድ ሥጋ መሆን መቻል ታላቅ መለኮታዊ ምሥጢር ስለ

39. የኢ.ኢ.ተ.ቤ. እምነትና ትምህርት ከአባ መልክ ጸዴቅ ሊቀጳጳስ ገጽ 289

ሆነ ምሥጢር እንዲሆን ይገልጻል። የተባረከ ቤተሰብ ማለት ባል
ሚስቱን የሚወድ ሚስት ለባሏ የምትገዛ ልጅ ለወላጆቹ
የሚታዘዝበትና እግዚአብሔርን የሚፈራ ሲሆን ነው። ይህ
የሚመጣው ደግሞ የእግዚአብሔር ጣልቃ ገብነት ሲኖረው ብቻ
ነው።

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በዚህ ምድር በነበረበት ጊዜ የመጀመሪያውን ተአምር ያደረገውና ክብሩን የገለጠው በሠርግ ቤት በመገኘት ነበር /ዮሐ 2፤1-11/ በአገልግሎቱም በርካታ ጊዜ ስለ ጋብቻ አስተምሯል። ጋብቻ በአንድ ወንድና በአንድ ሴት ብቻ እንደሚመሠረት /ማቴ 19፤4-5/ በጋብቻ ውስጥ የቤተሰብ ጣልቃ ገብነት እንደማይገባ /ማቴ 19፤5/ ባልና ሚስት አንድ አካል መሆን እንዳለባቸው፡ /ማቴ 19፤6/ ከጋብቻ ውጭ የሚደረግ የግብረ ሥጋ ግንኙነትና መመኘት ኃጢአት ስለ መሆኑ /ማቴ 19፤9፤ ማቴ 5፤27-30/ ስለ ፍቺ መከልከል /ማቴ 19፤6-8/ ከጥንትም ትምህርት እንደነበረ /ዘፍ 1፤27፤ ዘፍ 2፡2፡24፤ ዘዳ 24፡1/ በሚገባ ጌታችን አስተምሯል ። በመሆኑም « ሰው ብቻውን ይሆን ዘንድ መልካም አይደለም የሚመቸውን ረዳት እንፍጠርለት» በማለት የጋብቻ መስራች ራሱ እግዚአብሔር ነውና ሔዋንን ፈጠረ። /ዘፍ 2፡18-25 / ስለዚህ ጋብቻ የእግዚአብሔር እቅድ እንጂ ሠው ፈልጎት የፈጠረው አይደለም። እቅዱም ቅዱስ ጋብቻ ነውርም የሌለበት አድርጎ ሰርቶታል። /ዕብ 13፡4/ የጋብቻ ዓላማው ደግሞ በመጀመሪያ ደረጃ አንድ ሠው በማንነቱ ጎደሎ በመሆኑ መሰሉ ለመሆን /ዘፍ 2፡21/ ከዚያም ሃላፊነትን በትክክል ለመወጣት /ዘፍ 1፤26/ እንዲሁም ዘር ለመተካት ያስችል ዘንድ ነው /ዘፍ 1፤28/። ይህ ደግሞ ድንቅ ምስጢር ነው።

5. ምሥጢረ ንስሐ

« ኃጢአት የለብንም ብንል ራሳችንን እናስታለን እውነትም በእኛ ውስጥ የለም።» /1ኛዮሐ 1፡8/ በሚለው ቃል መሠረት ሠው ሁሉ በኃጢአት በየቀኑ ሊበክል ይችላል። « ጸድቅ ሰባት ጊዜ ይወድቃል ሰባት ጊዜ ይነሳል» /ምሳ 24፡16/ ተብሎ እንደ ተጻፈ ክርስቲያን ሊወድቅ ቢችልም በዚያው በኃጢአቱ ገፍቶና ተደላድሎ አይኖርበትም ከወደቀበት ይነሳል። ደግሞም ክርስቲያን በአላማ ሁሉ ጊዜ በደልንም በማሰብ ሊያደርግ አይችልም። /1ኛዮሐ 3፡6/ ካልተሳሳተ በቀር። ለመሳሳቱ ደግሞ መናዘዝና ሃጢአትን መተው መፍትሄው ነው። ምክንያቱም ቃሉ «ኃጢአቱን የሚሰውር አይለማም የሚናዘዝባትና የሚተዋት ግን ምህረትን ያገኛልና » ይላል ። /ምሳ 28፡13።

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በምድር በነበረበት ሠዓት የንስህን ጥሪ ያስተጋባ ነበር /ማቴ 4፡17። ምክንያቱም እግዚአብሔር መፍቀሬ ሰብእ /ሰው ወዳጅ/ ነውና «ንስሐ ግቡ ሐጢአትም እንቅፋት እንዳይሆንባችሁ ከኃጢአታችሁ ተመለሱ ... የእስራኤል ቤት ሆይ ስለምን ትሞታላችሁ የሚቼን ሞት አልፈቅድምና ይላል ጌታ እግዚአብሔር ስለዚህ ተመለሱና በሕይወት ኑሩ» ይላል/ህዝ 18፡30-32/

በመሆኑም «ንስሐ» እግዚአብሔር ከሰጠው ዳግም እድል መካከል ዋነኛውና አንዱ ጸጋ ነው። አንድ ሰው በደለኛ ከሆነና በኃጢአቱ መኖር ከወሰነ ለራሱም ለቤተክርስቲያን ማህበረሰብም እንዲሁም በውጭ ላሉት ለአገሪቱ ህዝብም እንኳኑ ከፍተኛ ኪሳራን ያስከትላል። ለምሳሌ ከይሁዳ ነገድ የሆነው አካን እርም ከሆነው ነገር በመውሰዱ የእግዚአብሔር ቁጣ በእስራኤል ልጆች ሁሉ ላይ ነደደ ሰላሳ ስድስት የእስራኤል ሃያላን እንደተራ፡ የእግዚአብሔር ሃይል እንደሌላቸው ሆነው ወደቁ። በጠላቶቻቸው ፊት በርካቶቹም ሸሹ በዚህም ምክንያት የህዝቡ ልብ ቀለጠ እንደ ውኃም ሆነ።

ኢያሱም ከእስራኤል ሽማግሌዎች ጋር ሆኖ እስከ ማታ ድረስ በእግዚአብሔር ፊት በግንባሩ ተደፍቶ ቢጠይቅ እግዚአብሔር ኢያሱን ለምን በግንባርህ ተደፍተሃል? ቁም እስራኤል በድህል ያዘዘን ቸውንም ቃል ኪዳንን አፍርሰዋል እርም የሆነውንም ነገር ወሰዱ ሰረቁም ዋሹም በዕቃቸውም ውስጥ ሸሸጉት። ስለዚህም የእስራኤል ልጆች በጠላቶቻቸው ፊት መቆም አይችሉም የተረገሙ ስለሆኑ በጠላቶቻቸው ፊት ይሸሻሉ እርም የሆነውንም ነገር ከመካከላችሁ ካለጠፋችሁ ከዚህ በኋላ ከእናንተ ጋር አልሆንም ተነሣና ህዝቡን ቀድስ» አለው። እንግዲህ የአካን ኃጢአት በእግዚአብሔር ህዝብ መካከል ከፍተኛ ኪሳራ ራዕዩም እንዲዘገይ የህዝቡም ልብ እንዲፈራ ምክንያት ሆኗል። ይህም እርም አካንን ከነቤተሰቡ የሞት ፍርድ አስፈረደበት። ከዚህ በኋላ እግዚአብሔር ከህዝቡ ጋር ሆነ ራዕዩ ወደ ፍጻሜ መገስገስ ጀመረ ጠላቶቻቸውንም በቀላሉ ማሸንፍ ቻሉ / ኢያሱ 7 /። ከዚህ የብሉይ ኪዳን ታሪክ ኃጢአት ግለሰቡን ብቻ ሳይሆን የእግዚአብሔርን ህዝብና ራዕይ ምን ያህል እንደ ሚፈታተን ያስረዳናል። በበርካታ መጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎችም ይህን የመሳሰሉት ትምህርታዊ እውነታዎች ተጽፏል /መሳ 4:1-3፣ መሳ 6:1፣ ዘጉ 25:1-13፣ 2ሳሙ 24-1-25/። በመሆኑም እግዚአብሔር ንስሐ ግቡ ኃጢአትም እንቅፋት እንዳይሆንባችሁ ያለው ለዚሁ ምክንያት ነበረ። /ሕዝ 18:30/ ስለሆነም የአንድ ሰው በደል በርካታ ነገሮችን ስለሚጎዳ የቤተክርስቲያን አባላት “እርስ በእርሳቸው ሊተያዩ ይገባቸዋል። ሐዋርያው ያዕቆብ “በኃ ሊአታችሁ ተናዘዙ ትፈወሱም ዘንድ እያንዳንዱ ስለሌላው ይጸልይ” ብሏል /ያዕ 1:16 / ደግሞ መከፋፋት ቁም በደል እንዳይኖር በንስሐ ሰዎች እንዲመለሱ “ለሰዎች ኃጢአታቸውን ይቅር ብትሉ የሰማዩ አባታችሁ እናንተን ደግሞ ይቅር ይላችኋልና ።ለሰዎች ግን ኃጢአታችሁን ይቅር ባትሉ አባታችሁም ኃጢአታችሁን ይቅር አይላችሁም” በማለት ስለ መቻቻልና ስለ ፍቅር

መጽሐፍ ቅዱስ ያስተምረናል /ማቴ 6፤14-15፤ ሮሜ 12፤14-21/።

እንግዲህ ንስሃ ከእግዚአብሔር ጋር የምንታረቅበት ከሞት ወደ ህይወት ከጨለማ ኑሮ ወደ ብርሃን ኑሮ የምንሸጋገርበት ረቂቅ ምሥጢር ነች። እዚህ በምድር ላይ አንድ ሰው ንስሐ ቢገባና ከኃጢአት ቢመለስ በሰማይ ያሉ ሰራዊተ መላእክት እንኳ ሳይቀሩ ይደሰታሉ «አላችኋለሁ እንዲሁ ንስሐ በሚገባ በአንድ ኃጢአተኛ በእግዚአብሔር መላእክት ፊት ደስታ ይሆናል» ተብሎ ተጽፏልና። /ሉቃ 15፤10/።

ነገር ግን ንስሐ ባለመግባት የህይወቱን ለውጥ ለማድረግ ለማይፈልግ ክርስቲያን ቢኖር ግን ቤተክርቲያን ልትፈርድበት ከጉባኤ ውም እስከ መለየት ልታደርስው ይችላል። ሐዋርያው ጳውሎስ በዝሙት የተከሰሰውን የቆሮንቶስ ሰው «እንደዚህ በሠራው ላይ በጌታችን በኢየሱስ ክርስቶስ ስም አሁን ፈርጀበታለሁ፤ ... መንፈሱ በጌታ በኢየሱስ ቀን ትድን ዘንድ እንደዚህ ያለው ለስጋው ጥፋት ለሰይጣን እንዲሰጥ ፍርዴ ነው» በማለት በሥጋው እንዲቀጣ አድርጓል /1ኛቆሮ 5፡1-5/። ደግሞም ኃጢአተኛው ቅጣቱ በቅቶት ንስሐ ገብቶና ተቃንቶ ከተመለሰ ቤተክርቲያን በእልልታ እንደቀራጭ ሳይሆን እንደ ወንድም ትቀበለዋለች ሐዋርያው ጳውሎስ ለሁለተኛ ጊዜ በጻፈው መልዕክቱ ከላይ የፈረደበትን ሰው ቅጣቱ የሚበቃው በመሆኑ ክርስቲያኑ ህብረተሰብ ይቅርታ እንዲያደርግለት «እንደዚህ ላለ ሰው ይህ ከእናንተ የሚበዙት የቀጣችሁት ቅጣት ይበቃዋልና እንደዚህ ላለው ከልክ በሚበዛ ኃዘን እንዳይዋጥ ይልቅ ተመልሳችሁ ይቅር ማለትና ማጽናናት ይገባችኋል፡ ስለዚህ ከእርሱ ጋር ፍቅርን እንድታጸኑ እለምናችኋለሁ ስለዚህ ደግሞ ጽፌ ነበርና» በማለት ጠይቋል።/2ኛቆሮ 2፤6-9/ በመሆኑም የቤተክርስቲያን መሪዎችም ሆኑ እያንዳንዱ ክርስቲያን ኃጢአትን የመጸየፍና በቅድስና የመኖር ቁርጥ አቋም አላቸው።ምክንያቱም የሚያገለግሉና የሚያመልኩት ጌታ ኃጢአትን የሚጠላ ኃጢአተኞችንም ከቶ የማያነጻ ቅዱስ

አምላክ ስለሆነ ነው /ዘኁ 14:18/ ደግሞ እርሱ ራሱ “እኔ እግዚአብሔር አምላካችሁ ቅዱስ ነኝና እናንተም ቅዱሳን ሁኑ” ብሎ አዟል /ዘሌ 19:2/ ሐዋርያው ጴጥሮስም ይህን ይዞ “እኔ ቅዱስ ነኝና ቅዱሳን ሁኑ ተብሎ ስለ ተጻፈ የጠራችሁ ቅዱስ እንደ ሆነ እናንተ ደግሞ በኑሮአችሁ ቅዱሳን ሁኑ” ብሏል /1ኛጴጥ 1:15/። ምክንያቱም ያለ ቅድስና ጌታን ሊያይ የሚችል የለምና ነው /ዕብ 12:14/ በአጠቃላይ ክርስቶስ ራሱን የሰጠላት ቤተክርስቲያን እድፈት ወይም የፊት መጨማደድ ወይም እንዲህ ያለ ነውር ሳይሆንባት ቅድስትና ያለነውር ትሆን ዘንድ ክብርት የሆነች ቤተክርስቲያን ለራሱ እንዲያቀርብ ስለሚፈልግ /ኤፌ 5:27/ የቤተክርቲያን መሪዎችና የክርስቲያን ማህበረሰብ ሁሉ ኃጢአትን ሊዋጉትና ከኃጢአቱ ጋርም ለመኖር ለወሰነም ግለሰብ የማሰርና ደግሞም ከተመለሰ የመፍታት ስልጣን ለእያንዳንዱ ክርስቲያን በነፍስ ወከፍ በጌታ ዘንድ ስልጣን ተሰጥቶታል /ማቴ 18:15-20/እንግዲህ ንስሐ በሚታይ የእርስ በርስ ኃጢአት የመናዘዝ ስርዓት የማይታየውን የእግዚአብሔርን ጸጋ መንፈስ ቅዱስን ስለሚያስገኝ ምስጢረ ነገሩን ለመግለጽ ምስጢረ ንስሐ ተብሏል።

5. ሥርዓተ አምልኮና አስተዳደራዊ አደረጃጀት

የኢትዮጵያ ቤተክርስቲያን ሥርዓተ አምልኮ በሁለት ዓባይት ክፍሎች የተከፈለ ሲሆን ይህም በቤተ መቅደስ በሚመራ የቅዳሴ ስርዓትና በቅኔ ማህሌት ውስጥ በያፊዳዊ ዜማ እግዚአብሔር የሚመሠገንበት ሥርዓት ነው። ከእነዚህ ከሁለቱ ውጭም በአውደ ምህረት የጸሎት የዝማሬ፣ የስብከት ስርዓት ሲካሄድ በሠንበት ትምህርት ቤትም የመዝሙርና የስብከት አገልግሎትም ይከናወናል። የጥምቀት፣ የልደት የስቅለት እና የመሳሰሉት በአላት እንዲሁም የጋብቻና የሞት ጊዜም አነስተኛ የአምልኮና የጸሎት ሰአቶች

በአደባባይ የሚከናወንበትም ጊዜ አለ።

በተለይ የቅዳሴ ሥርዓት የቤተክርስቲያኗ የአምልኮ ዋና ስርዓት ሆኖ ጎልቶ ይታያል። ቅዳሴ ማለት ምስጋና ማለት ሲሆን ስርዓተ ቅዳሴ ማለት ደግሞ የምስጋና ስርዓት ማለት ነው ። የቅዳሴ ስርዓቱ በውስጡ በርካታ የጸሎት ርዕሶችንና ሥርዓቶችን ያካተተ ነው።

በዚህ በቅዳሴ ክፍለ ጊዜ የኅብረት ጸሎት የሚካሄድበት ስለሆነ ይበል ካህን (ካህኑ ይበል)፣ ይበል ዲያቆን (ዲያቆን ይበል) ፣ ይበሉ ሕዝብ (ሕዝቡ ይበል) የሚሉ የቅብብሎሽ ምስጋና ሲሆን ዛሬ በፕሮቴስታንቱ የአምልኮ ሁኔታ እንደ ሚታየው ዓይነት አስመላኪ መሪና አምላኪ ህዝብ ወይም ፕሮግራም መሪዎችና ተከታዮች እንደሚለው ዓይነት ተመሳሳይ አካሄድ አለበት ። በእርግጥ በዛሬው ጊዜ ስርዓተ አምልኮው መሪው ካህንና ተቀባዩ ህዝብ በጥሞና እየተቀባበሉ ማመስገን እየቀረ ቀዳሽና አስቀዳሽ እየሆነ የሄደ ይመስላል ። ለዚህም ምክንያቱ በአብዛህኛው ጊዜ ሥርአቱ በግእዝ ስለሚመራ ለቋንቋው በርካታ ህዝብ ባዳ ከመሆኑ የተነሳ በዝምታ የተዋጠ ነው ። ይህን በተመለከተ በቁጥር ሁለት መጽሀፍ የተዳሰሰ በመሆኑ ለአንባቢ እያመለከትን በዚህ ርዕስ ስር ግን ቅዳሴው መሠረታዊው ሀሳቡና አካሄዱ መልካም ነው ማለት ይቻላል።

ጸሎተ ቅዳሴው በ3 ታላላቅ ክፍሎች የተከፈለ ነው። የመጀመሪያው ግብዓተ መንጠላዕት /የዝግጅት ቅዳሴ/ ሲባል ሁለተኛው የትምህርት /የንባብ/ ቅዳሴ ይባላል። ሦስተኛው ደግሞ ፍሬ ቅዳሴ ይባላል። የመጀመሪያው ግብዓተ መንጠላዕት የዕለቱ ቀዳሽ ካህን መቅደስ ውስጥ እንደ ገባ ከመጋረጃ ውጭ እንድ ጊዜ መጋረጃውን አልፎ ሦስት ጊዜ ይሰግድና ካህናቱንና ዲያቆናቱን ሠላምታ ከሰጠ በኋላ በጸሎት እንዲያስቡት ይነግራል። ከዚያም ልብስ ተክህኖውን ባርኮ ይለብስና ሁሉ አገልጋዮቹን ወክሎ “ኦ እጉየ ሀሉ በዝንቱ ልቡና ...”ሲል ጀምሮ የንስሐ ጸሎት ይጸልያል

በርካታ የመዝሙር ዳዊት ክፍሎችን ለምሳሌ መዝሙር 24(25) ጎቤክ እግዚአብሔርን አንቃዕደኩ «የሚለውን፤ 66(67)» ስምዓኒ አምላኪ የሰጠው የሚለውን፤ 101(102) ስምዓኒ እግዚአብሔርን ...» ወዘተ የሚለውን ይጻፋል (ይደግማል) ከዚህ በኋላ «እግዚአብሔር አምላክን አንተ ውስጥ ባሕብክ ቅዱስ» ከሚለው ጀምሮ በንዋየ ቅዱሳቱ ላይ ጸልዮ እስከ ሁለተኛው ክፍል /ጸሎት ክርስቲያን እስከ ሚለው ድረስ/ ይቀጥላል። ይህ ከላይ ያነበብነው የግእዝ ቃል በተጠቀሱት የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች የምዕራፎቹ የመጀመሪያ ቁጥሮች ሲሆኑ ሌላው ደግሞ ከመጽሐፍ ቅዱስ የተጠቀሰ ነው ።

በሁለታቸው ክፍል የመጽሐፍ ቅዱስ ምንባባት የሚቀርቡበትና የወንጌል ትምህርት የሚሰጥበት በጋራ በቅብብሎሽ ስርዓተ ቅዱሴው የሚከናወንበት ነው ። «አሐዱ አብ ቅዱስ አሐዱ ወልድ ቅዱስ አሐዱ ውስጥ መንፈስ ቅዱስ» አንዱ አብ ቅዱስ ነው ፡ አንዱ ወልድ ቅዱስ ነው ፡ መንፈስ ቅዱስም እንዲሁ ቅዱስ ነው፡ በማለት ተጀምሮ ጸሎተ አኩተት /የምስጋና ጸሎት/ እና ለቤተክርስቲያኑ የጡዋፍ፣ የሻማ፣ የዕጣን፣ የዘቢብ፣ የዘይት፣ ያልባላት መጽሐፍትና ልዩ ልዩ ንዋየ ቅዱሳት ይዘው ለሚመጡ ጸሎት (ጸሎተ መባዕ) ተደርጎላቸው ስለተዘጋጀው ህብስትና ወይን ጸሎት /ጸሎተ እንፎራ/ ተደርሶ ለህዝቡ ሁሉ ከእግዚአብሔር ምህረት እየጠየቀ ጸሎተ ፍትሐት ዘወልድ ይደረጋል። ከዚህ በኋላ ከሃዲስ ኪዳን /መጽሐፍ ቅዱስ/ ተነበና ጸሎተ ኪዳንና ጸሎተ ወንጌል ተደርሶ ለሕዝብ ሁሉ ጸሎት /ጸዋትው/ ተደርጎ በመጨረሻም የሃይማኖት መግለጫ ተብሎ ጸሎተ አምላ ቅድሳት አድርጎ ዲያቆኑ «ጸልዩ በእንተ ሰላም ፍጽምት ወፍቅር ተአምት በበይናቲክሙ በአምኃ ቅድሳት- በፍጹም ፍቅር በፍጹም ሰላም ሰላም ተባባሉ ብሎ ያዝና የፍቅርና የሰላምታ እጅ መንሣት ተደርጎ» ሁለተኛው ክፍል ጊዜ ይጠናቀቃል ።

ቀጥሎ ሦስተኛው ክፍለ ጊዜ ፍሬ ቅዳሴ ነው ። ይህም ስለተ ዘጋጀው ህብስትና ወይን እንዲሁም የቡራኬ ጸሎት የሚደረግበት ነው።

በእሁኑ ጊዜ በቤተክርትቲያኗ ዐሥራ አራት ዓበይት ቅዳሴ ዎች አሉ ። እነርሱም ቅዳሴ እግዚእ፣ ቅዳሴ ዘኃርሳሪዮስ፣ ቅዳሴ ማርያም፣ ቅዳሴ ዘቄርሎስ፣ ቅዳሴ ዘአትናቴዎስ፣ ቅዳሴ ዘሠስስቱ ምዕት፣ ቅዳሴ ዘዲዮስቆሮስ፣ ቅዳሴ ዘባስሊዮስ፣ ቅዳሴ ዘያዕቆብ ዘሥሩግ፣ ቅዳሴ ዘዮሐንስ አፈወርቅ፣ ቅዳሴ ዘኤጳፋንዮስ፣ ቅዳሴ ዘዮሐንስ ወልደ ነጎድጓድ ፣ ቅዳሴ ዘኃርሳሪዮስ ካልዕ እና ቅዳሴ ዘሐዋርያት ናቸው።

በእርግጥ አብዛህኛዎቹ መልካም መልእክት የሚኖራቸው ሲሆን ከቅርብ ጊዜ ወዲህ ግን በርካታ መለኮታዊ የአስተምህሮ ተፋልሶ በውስጣቸው ይገኝባቸዋል ይህን ደግሞ በሁለተኛ መጽሐፋችን አስቀምጠናል ። ነገር ግን ቅዳሴ ዘሐዋርያት ከሁሉ ጥንታዊ በመሆኑ ቅዳሴው «ነአኩተክ እግዚአ በፍቁር ወልድክ - በተ ወደደ ልጅህ ጌታ ሆይ እናመሰግንሃለን» በማለት በወልድ መንገድነት ምስጋና ያደርሳል። ይህ ቅዳሴ በምስጋና የተሞላና ከሌሎቹ ቅዳሴያት ይልቅ አጭር በመሆኑ ቀሳውስቱም ህዝቡም ይወዱታል። ይህ የቅዳሴ ክፍል በቅዳሴ ሐዋርያት መንገድ ብናየው ጸሎተ አስተብቁዎ /የምልጃ ጸሎት/ ይጀምርና የቡራኬ ጸሎትን ወይኑንና ህብርስቱን እያዘጋጀ ጸሎተ ፍታትን ፣ የንስሐ ጸሎትን አድርሶ ቁርባኑን /የጌታ እራትን/ በአንድነት ይዘው ከቤተ መቅደሱ ወደ ህዝቡ ይወጣሉ ከዚያም የጌታን እራትአካፍለው አኩቴት ቅድስት ተደርሶ የህዝብ ስንብት ይደረጋል። ወይም «እተው በሰላም» ይላል።

ይህ ከላይ ያየነው ሁሉ በቅዳሴ አካሄድና አልፎ አልፎም ያካተታቸው ቃላት ሲሆኑ በውስጡ በርካታ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ክፍሎች ተጠቅሰው እናገኛለን። ነገር ግን የቅዳሴ መጻህፍት ሁሉ ሙሉ በሙሉ መጽሃፍ ቅዱሳዊ ነው ለማለት ግን በአሁኑ ጊዜ አስቸጋሪ ይመስላል።

ሌላኛው የአምልኮ ዓብይ ክፍል ቅኔ ማሕሌት ነው ።ይህ ክፍል የመዘምራን ክፍል ነው ከበዓላት ዋዜማ አንስቶ እስከ በአሉፍጻሜ ድረስ እንዲሁም በአዘቦት ቀንም የሚዜምበት /የሚቆምበት/ ጊዜ አለ። ቅኔ ማህሌትን በምናነሳበት ጊዜ ዋናው የሚታወሰው ቅዱስ ያሬድ ነው።ያሬድ በዜማ ከመነሳቱ ከ523 ዓ.ም በፊት በኢትዮጵያ የተለመደ ደንበኛ ዜማ እንደ አለ በታሪክ ተጽፎ አይገኝም። ነገር ግን ያሬድ ከብሉይ ኪዳንና ከሐዲስ ኪዳን በርካታ ቃልና ታሪክ አውጣጥቶ በአራት ክፍለ ዘመን ከፍሎ ዮሐንስ፣ አስተምህሮ፣ ጾም፣ ፋሲካ በማለት ሰየማቸው።በእያንዳንዱም ዘመን (ወራት) ውስጥ ለሚገኙት ሰንበታት (ሳምንታት) ከወቅቶች ጋር ተስማሚ የሆነ ስያሜ በመስጠት ዕለታት፣ ሳምንታት፣ ወራት ሁሉ የእግዚአብሔርን ድንቅ ስራዎች የሚታሰቡባቸው እንዲሆኑ አደረገ ። ይህንንም በሦስት ዓይነት ዜማ ይሄውም ግዕዝ፣ ዕዝል ፣ አራራይ በማለት ወሰን አደረገ።

ቅኔ ማህሌት ማለት ከግዕዝ የተገኘ ቃል ሲሆን ቀነዩ ገዛ፣ ተቀንዩ ተገዛ፣ ቅኔ መገዛት፣ አገዛዝ ማለት ነው። እንዲሁም ሐለየ - በዜማ አንጎራጎረ፣ ዘፈነ፣ ዘመረ፣ አዜመ። ማሕሌት - በሥርዓት የሚዜም የዜማ ድምጽና ስልታዊ አገባቡ ማለት ነው። በተገናኝ «ቅኔ ማሕሌት» ሲባል መዘምራን በውዝዋዜ በሽብሽባና በዜማ መሳሪያዎች ታጀበው ወይም ሳይታጀቡ በማዜም ለአምላክ በዝማሬ የሚገዙበት ሥርዓት ነው። «ተቀነዩ ለእግዚአብሔር በፍርሃት፣ ወተሐሰዩ ሎቱ

በረዓድ ለእግዚአብሔር በፍርሃት ተገዙ ለርሱ በመንቀጥቀጥ ደስ ይበላችሁ /መዝ 2:11/ እንደተባለው ማለት ነው።⁴⁰

ቅዱስ ያሬድ የደረሳቸው የዜማ መጽሐፍት ከመጽሀፍ ቅዱስ ያልወጣ ሲሆን ከእርሱ ዘመን በኋላ የተወሰኑ የነገረ መለኮት አስተሳሰቦች እና የገድሎች ታሪክ ተጨምረው መገኘታቸው ሲታይ የራሱን የዜማ ስልት ተከትለው በየጊዜው የተነሱ ሌሎች ሊቃውንት የጨመሩት እንዳለ ያረጋግጣል⁴¹

እንግዲህ ቅኔ ማህሌት ሌሊቱን ሙሉ አሊያም ከቅዳሴ በፊትና በኋላም ቢሆን በዜማ ምስጋናና አምልኮ የሚቀርብበት አንዱ የቤተ ክርስቲያን አምልኮተ ሥርዓት ነው።

እንግዲህ ቅኔ ማህሌት ሌሊቱን ሙሉ አሊያም ከቅዳሴ በፊትና በኋላም ቢሆን በዜማ ምስጋናና አምልኮ የሚቀርብበት አንዱ የቤተ ክርስቲያን አምልኮተ ሥርዓት ነው።

ከዚህም የአምልኮ ክፍል በተጨማሪ በየአውደ ምህረቱ፡ በልዩ በዓላት ጊዜም /እንደ ጥምቀት በዓል/ የህብረት እግዚአታ /ልመና/ ወይም የሰብከትም የአጫጭር የጸሎትና የዝማሬ ጊዜያቶችም ይኖራሉ። ይህ የአውደ ምህረት /የውጭ አደባባይ/ሰብከት እና የሰንበት ትምህርት ቤቶች ጊዜያት የተጀመሩት ከቅርብ ጊዜ ወዲህ ምናልባትም በ1981 ዓ.ም ሳይሆን አይቀርም። በእነዚህ የህብረት ጊዜያት ቤተ ክርስቲያን መናፍቅ መፈልፈያ ሆኑ በሚል ብዙ ጊዜ ታማቸዋለች፡ ትዘጋቸዋለችም፡ ከዚህ የተነሳ በአሁኑ ጊዜ ጉልበት የላቸውም።

40. ጮራ መጽሐት ቁጥር 12 ገጽ 18 በማህበረ በኩር

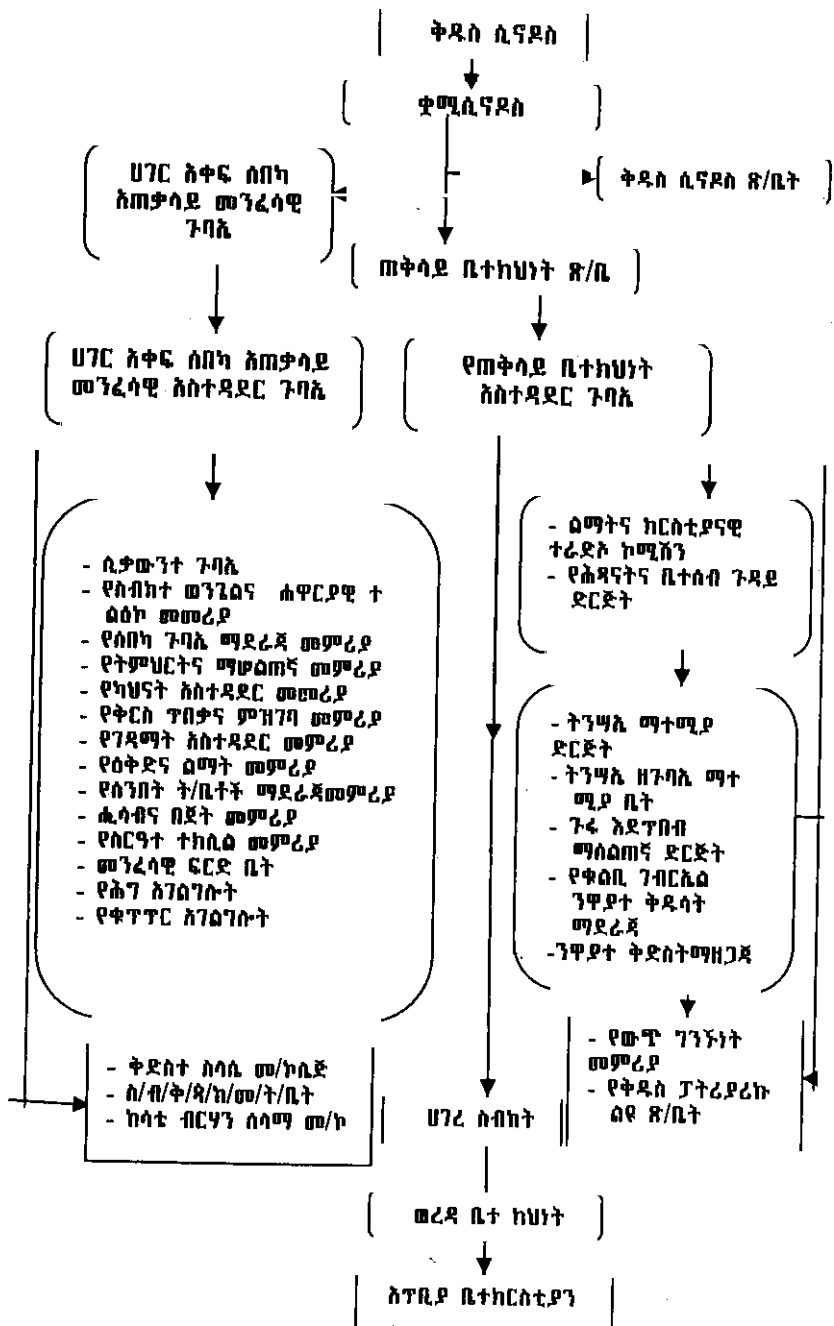
41. መርህ ልቡና ከሊቀ ጠበብት አክሊለ ብርሃን ወልደ ቂርቆስ ገጽ 16

ከዚህ በተጨማሪ ምዕመናን በየፊናቸው በግል የጸሎት ጊዜ ያቶቻቸው በአንቃአዶ ህሊና /ህሊናን በማንሳት/ የጸሎት መጽሀፍትን በማንበብ አልያም ከልባቸው በመጸለይ በቅጽረ ቤተክርስቲያን ይገኛሉ።

ከዚህ ውጭ ቤተክርስቲያኗ በዓመት የመደበኛቸው 7 ዓበይት የአፅዋማት ወራትና ቀናት አሉአት። ሁሉም ምዕመናንም በነዚህ ወቅቶች እንዲሳተፉ መመሪያና ትምህርት ይተላለፋል። ከእነዚህ አፅዋማት መካከል ታላቅ የሆነው «ዓብይ ፆም» የተባለው ሲሆን በዚህ የጾም ወራት በርካታ የሃዲስ ኪዳን መጽሐፍት የሚነበብበትና ትምህርት የሚሰጥበት ጊዜ ነው።

አስተዳደራዊ አወቃቀር

ወደ ቤተክርስቲያኗ አስተዳደራዊ አደረጃጀት ስንመጣ የጥንቱ ምን እንደሚመስል በበቂ ሁኔታ መረጃ ባይኖርም በየዘመናቱ እየተሻሻለና እየጎለበተ ሄዶ በአሁኑ ጊዜ አወቃቀሩ ከዚህ በታች እንደተገለጸው ይመስላል ።

ቤተ ክርስቲያን ስርአተ አምልኮቷንና ያላትን ሠማያዊ ተልእኮ ለመፈጸም አስተዳደር አደረጃጀት በእጅጉ ያስፈልጋታል። የቆሮንቶስ ቤተክርስቲያን ከነበረበት በርካታ ችግሮችና የመንፈሳዊ ውድቀቷ ዋነኛ ችግር የአስተዳደር ድክመት ነበር። ፍትህ በቤተክርስቲያኗ ስለታጣ ምዕመናን ወደ ዓለማዊያን ፍርድ ቤት ይሄዱ ስለ ነበር ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስ እየነቀፈ «ከእናንተ አንዱ ከባልንጀራው ጋር ሙግት ቢኖረው በቅዱሳን ፊት በመፍረድ ፈንታ በአመጸኞች ፊት ሊፈርድ ይሄዳልን? ቅዱሳን በዓለም ላይ እንዲፈርዱ አታውቁምን? በዓለምስ ላይ ብትፈርዱ ከሁሉ ይልቅ ትንሽ ስለ ሚሆን ነገር ልትፈርዱ አትበቁምን? ... የፍርድ ቤት ቢያስፈልጋችሁ በቤተክርስቲያን የተናቁትን ሰዎች ፈራጆች አድርጋችሁ ታስቀምጣላችሁን? አሳፍራችሁ ዘንድ ይህን እላለሁ እንደዚህ ነውን? በወንድሞች መካከል ሽማግሌ ሊሆን የሚችል አንድ አስተዋይ ሰው ከእናንተ ዘንድ አይገኝምን? ነገር ግን ወንድም ወንድሙን ይከላል ይህም በማያምን ፊት ያደርጋል?» በማለት ሰፊ ወቀሳ አቅርቦባታል /1ኛቆሮ 6:1/። ቤተ ክርስቲያን አስተዳደሯ ወጥና ግልጽ ሁሉን ያቀፈና ቀልጣፋ አሰራር ከሌላት መንፈሳዊ ታሪካትና ተልዕኮዋን ዘንግታ አላስፈላጊ ሙግት ጀምራ እስከ መበተን ልትደረስና ምዕመናን ያለ እረኛ መቅረትን ያስከትላል። የቆሮንቶስ ቤተክርስቲያን ያስተዳደርና የአደረጃጀት ችግር የሰፋ በመሆኑ መንፈሳዊ ህይወቷና አገልግሎቷ የተነቀፈ ስለ ነበር ሐዋርያው «ሁሉ በአግባብና በስርዓት ይሁን» በሚል አስተዳደራዊ መዋቅሯንና መንፈሳዊ ህይወቷን እንድታስተካክል መክሯል።

አስተዳደር ማለት አንዱ ገዢ ሌላው ተገዢ ሲሆን ይህም ሰው ሲፈጠር አብሮ እግዚአብሔር አምላክ የፈጠረው የባርኮት ሥርዓት መሆኑን ቃሉ «እግዚአብሔርም ሰውን ፈጠረው ወንድና ሴት አድርጎ ፈጠራቸው እግዚአብሔርም ባረካቸው እንዲህም አላቸው ብዙ ተባዙ ምድርንም ግዚትም የባህርን አሳዎችና የሰማይንም ወፎች በምድርም

ላይ የሚንቀሳቀሱትን ሁሉ ግዟቸው። /ዘፍ 1፡27፡28/ ይላል። ከዚህም በላይ ሰው ለእግዚአብሔር ተገዢ እንዲሆንም አባታዊ ህግ ሰጥቶታል /ዘፍ 2፡16-17/ ከዚህ ትዕዛዝም ወጥቶ አለመታዘዝን በመረጠ ጊዜ እግዚአብሔር አስተዳደራዊ እርምጃም ወስዶበታል /ዘፍ 3፡1-24/።

ከሰው ጅማራም በኋላ መጽሐፍ ቅዱስን ስናነብ እንደምንገነዘበው እስራኤላውያን በነገድ በነገድ ተደራጅተው በአለቆቻቸው ይመሩ ነበር ።

ከሙሴ እስከ ሳሙኤል ዘመን ድረስ ደግሞ ነብይነትን ከንግስና ከመስፍንነት ጋር አጣምረው ብሔራዊ አስተዳደር አከናውነዋል። ሙሴም ደግሞ ከእስራኤላውያን አዋቂዎችን ሁሉ መርጦ ለህዝቡ ሾሞላቸዋል /ዘፍ 18፡25/። ከዚያም በኋላ በበርካታ መሳፍንት፡ ነገስታትና ነብያት የእግዚአብሔር ህዝብም ሆነ ሌላው ተመርተዋል።

ሰው ያለአስተዳደር በፍጹም በህብረት አልያም በግል መኖር አይችልምና በዘመነ ሐዲስም የፖለቲካ መሪዮች እንኳ ሳይቀሩ በእግዚአብሔር እንደተሾሙ ህዝቡም ለባለስልጣናቱ እንዲገዛ ባይገዛ ደግሞ የእግዚአብሔርን ስርዓት እንደ ተቃወመ እንዲሁም ባለመገዛት ጠንቅ ባለስልጣናቱ የሚወስዱት አስተዳደራዊ ቅጣት ሁሉ ትክክል እንደሆነ ፍንትው ተብሎ ተጽፏልናል /ሮሜ 13፡1-7/። ቤተ ክርስቲያንም መሪዎች እንዳሏት የአስተዳደር ሁኔታዋን እንደእግዚአብሔር ቃል አድርጋ እንድትደራጀና እንደተደራጀችም በእነዚህ ጥቅሶች በትክክል መረዳት ይቻላል። /ሐዋ 14፡23፤ ኤፌ 5፡21-33፤ 1ጢሞ 3፡1-13፤ ሐዋ 20፡28፤ ኤፌ 4፡10-11፤ ዕብ 13፡17/

«ቅዱስ ሲኖዳስ»

በመሆኑም የኢትዮጵያ ቤተክርስቲያን ብሔራዊ ሐይማኖት ሆኖ ለረጅም አመታት የቆየችበት ዋነኛ ምክንያት የአስተዳደር አደረጃጀቷ ጠንካራ በመሆኑ ነው። የአስተዳደሯ ይዘት የጽሑፍ አስተዳደር ወይም የኤጽሰ ቆጃሳዊ አስተዳደር ሆኖ ሉአላዊውን ባለስልጣን «ቅዱስ ሲኖዳስ» በማለት የመንበረ ሐዋርያት ወራሽ መንፈስ ቅዱስ እንደ ሆነ ለማሳየት የመካከለኛ ወንበሩ ክፍት ሆኖና መጽሐፍ ቅዱስ ተቀምጦበት /ፍትነገ አንቀጽ ቁ188/ ቤተክርስቲያኗን በበላይነት የሚመራትና የሚጠብቃት ስርዓቶች ሕጎች ደንቦችና መመሪያዎች የሚያወጣ የሚያሻሽል የሚሾም ጉባኤ ነው። በዚህ ጉባኤ ውስጥም ፓትሪያርኩ ሊቀጳጳሳት ጳጳሳት ይገኙበታል። ይህም ስብሰባ በፓትሪያርኩ ሰብሳቢነት ይመራል።

«ቋሚ ሲኖዶስ»

ከዚህ ቀጥሎ ያለው ባለስልጣን «ቋሚ ሲኖዶስ» ሲሆን በየሶስት ወሩ አባላቱ እየተተኩ ህጉን የመተርጎምና የማስፈጸም ስልጣን ያለው አካል ነው /ህገ ቤተክርስቲያን 1991 አንቀጽ 7/ በፓትሪያርኩ ሰብሳቢነት ስብሰባው ይመራል።

የዚህ የቋሚ ሲኖዶስ አባላት በቅዱስ ሲኖዶስ ምልዓተ - ጉባኤ የተመረጡ አራት ሊቃነ ጳጳሳት፣ ጳጳሳት እና ኤጲስ ቆጃሳት ናቸው።

«ፓትሪያርክ»

«ፓትሪያርክ» በሦስተኛ ደረጃ ያለ የስልጣን ደረጃ ነው። ለፓትሪያርክነት እጩዎች ከሊቃነ ጳጳሳት፣ ጳጳሳት፣ ኤጲስ ቆጃሳት፣ ይመረጣሉ። «ፓትሪያርክ» የሚለው ቃል የግሪክ ቃል ሲሆን የመጀመሪያ ዋና አባት እንደ ማለት ነው። ፓትሪያርኩ ከተሾሙበት ጊዜ አንስቶ ብጽዕ ወቅዱስ አቡነ አገሌ ፓትሪያርክ ርዕሰ ሊቃነ ጳጳሳት

ዘኢትዮጵያ ይባላል /ሀገ ቤተክርስቲያን 1991/ ፓትሪያርኩ ተጠሪነቱ ለቅዱስ ሲኖዶስ ሆኖ ስብሰባዎችን መምራት፣ ኤጲስ ቆጶላትን መሾም መዓረግ መስጠት፣ በሲኖዶስ የተወሰኑ ሕጎችና ደንቦች መመሪያዎች ውሳኔዎችን በተግባር መዋላቸውን ይቆጣጠራል።

«የጠቅላይ ቤተክህነት ጽ/ቤት»

ከዚህ ቀጥሎ ያለው የስልጣን ተዋረድ «የጠቅላይ ቤተክህነት ጽ/ቤት» ሲሆን የሥራ አስፈጻሚነት ሥልጣን የተሰጠው ከፍተኛ አካል ነው። በአንድ ሥራ አስኪያጅና በአንድ ምክትል ሥራ አስኪያጅ በሲኖዶስ የሚሾም ይኖራታል። የመምሪያ ኃላፊዎች የጠቅላይ ቤተክህነት የአስተዳደር ጉባኤ አባላት ናቸው። ሲኖዶሱ ያስተላለፋቸውን ሕጎች ደንቦች መመሪያዎችን በሥራ ይተረጉማል። ከሀገረ ስብከቱ በይግባኝ የሚመጡ የአስተዳደር ጉዳዮችን ውሳኔ ይሰጣል።

«የመንበረ ጽጵስና ሀገረ ስብከት ጽ/ቤት»

ቀጥሎ «የመንበረ ጽጵስና ሀገረ ስብከት ጽ/ቤት» ነው ። ይህ ጽ/ቤት በቅዱስ ሲኖዶስ በተሾመ ሊቀጳጳስ ወይም ኤጲስቆጶስ ይመራል በሀገረ ስብከቱ ለሚገኙ የቤተክርስቲያኗ አስተዳደሮች /ገዳማት፣ አድባራት፣ የገጠር አብያተ ክርስቲያናት እንዲሁም በየደረጃው የሚቋቋሙ ሰበካዎችን ወረዳ ቤተክህነት ጽ/ቤት/ የሥራ አስፈጻሚ አካል ነው። የራሱም የአስተዳደር ጉባኤ አለው። ሊቀጳጳስም ስብሰባውን በሰብሳቢነት ይመራሉ በሀገረ ስብከቱ ሊቀጳጳስ ተመርጦ ለጠቅላይ ቤተክህነት ሥራ አስኪያጅ ቀርቦ ፓትሪያርኩ ሲሰማማ በጠቅላይ ቤተክህነት ስራ አስኪያጅ ፊርማ ይሾማል።

« የወረዳ ቤተክህነት ጽ/ቤት»

ከዚያም የወረዳ ቤተክህነት ጽ/ቤት ሲሆን ይህም በወረዳው ክልል ሥር ለሚገኙ ገዳማት፣ አድባራት፣ አጥቢያዎች ከፍተኛ ኃላፊነት

ያለው ጽ/ቤት ነው። ተጠሪነቱ ለሀገረ ስብከቱ ሊቀጳጳስ በሆነ ሥራ አስኪያጅ ይመራል ። ከሀገረ ስብከቱ የሚተላለፉ መመሪያዎችን ያስፈጽማል በቃለ ዓዋዲ አንቀጽ 35 በተደነገገው መሰረት ልዩ ልዩ የሥራ ክፍፍሎች ይኖሩታል ስልጣኑ በቃለ ዓዋዲ/አስተዳደራዊ መመሪያ መጽሀፍ/ ከአንቀጽ 4 እስከ 37 ተዘርዝሯል።

« አጥቢያ አቢያተ ክርስቲያናት »

ከዚህ በኋላ ወደ አጥቢያ፣ አድባር፣ ገዳም በተናጠል የየራሳቸውን ደብር አለቃ፣ አበምኔት/በወንድ ገዳም ያለው አስተዳዳሪ ስያሜ/፣ እመምኔት /በሴት ገዳም ያለች አስተዳዳሪ ስም/ በሚል የአስተዳደር ስያሜ በተሾሙ ሰዎች ይመራሉ። ከወረዳ ቤተክህነት ጽ/ቤት የሚተላለፉ መመሪያዎችንና ቃለ ዓዋዲ በሚያዘው መሠረት ያስፈጽማሉ ከዚህ ስር ደግሞ በርካታ መዓረጋት ባላቸው አገልጋዮች በተለይ ደግሞ በመምህረ ንስሐ አማካኝነት አንድን ቤተሰብ ሲዘልቅም አንድን ግለሰብ የምትመራበት አስደናቂ አስተዳደር ዘይቤ ትጠቀማለች። ይህ የአስተዳደር መዋቅር እጅግ መልካም እንደሆነ ማሰብ አያቅትም በእርግጥ በአፈጻጸም ሂደት ላይ ከፍተኛ ድክመት እንዳለ የታወቀ ቢሆንም መዋቅሩ ግን መልካም ነው ። የአፈጻጸሙን ድክመት በተመለከተ በሁለተኛው መጽሐፍ ስለተጠቀሰ ማየት ይቻላል እንላለን።

6. የሐይማኖት መግለጫ /ፀሎተ ሐይማኖት/

በ325 ዓ.ም ስለሐይማኖት በኒቂያ የተሰበሰቡ ሶስት መቶ አስራ ስምንት ሊቃውንት የሃይማኖትን ነገር ተናግረው በሐይማኖተ አበው መጽሐፍ በግልጽ አቋማቸውን አስቀምጠዋል ። ሦስት መቶ አሥራ ስምንቱ ሊቃውንት አሪዮስን አውግዘው ከለዩ በኋላ ከዚህ በታች ያለውን አቋም በአንድነት የሀይማኖት መግለጫ በማለት አስፍረዋል።

ይህንንም የሃይማኖት መግለጫውን የጥንቷ የኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን ሙሉ በሙሉ ሳትጨምርና ሳትቀንስ ተቀብላዋለች።ይህ የእምነት አቋም መግለጫ የመሰረተ እምነቷ ዋናና ታላቅ ስፍራ የሚሰጠው ሲሆን በአሁኑ ጊዜም ለእኛ ምን ያህል መሰረቷ እውነት እንደነበረም ለማወቅ ከፍተኛ አስተዋጽኦ አለው። አንድ ምእመንም በጥምቀትም ሆነ በሌሎች ሁኔታዎች ስትቀበል ይህን የሃይማኖት መግለጫውን በማመን ድምጹን አሰምቶ እንዲናገረው ታደርጋለች ።

ሕጻናት እንኳ ለጥምቀት ስርዓት በሚመጡበት ወቅት ወላጆቻቸውና የክርስትናውን ኃላፊነት የሚሸከመው ሰው / የክርስትና ላባት ወይም የክርስትና እናት / ድምጹን አሰምቶ እንዲናገረው ታደርጋለች ።

ግእዝ / ዘሰለስቱ ምእት ምእራፍ 17

በስማርኛ

1ኛ. ነእምን በአሐዱ አምላክ እግዚአብሔር አብ አኃዜኩሉ ገባሬ ለማያት ወምድር ዘያስተርኢ ወዘኢያስተርኢ

2ኛ. ወነእምን በአሐዱ እግዚእ ኢየሱስ ክርስቶስ ወልደ አብ ዋህድ ዘህልው ምስሌሁ እምቅድመ ይትፈጠር ዓለም

3ኛ. ብርሃን ዘእምብርሃን አምላክ ዘእምአምላክ ዘበእማን ዘተወልደ ወአኮ ዘተገብረ። ዘዕሩይ አምላክ ምስለ አብ በመለኮቱ ።

1ኛ.ሁሉን በያዘ ሰማይና ምድርን የሚታይና የማይታየውን በፈጠረ በአንድ አምላክ በእግዚአብሔር አብ እናምናለን።

2ኛ. ዓለም ሳይፈጠር ከእርሱ ጋር በነበረ የአብ አንድ ልጁ በሚሆን በአንድጌታ በኢየሱስ ክርስቶስም እናምናለን።

3ኛ. ከብርሃን የተገኘ ብርሃን ከእውነተኛ አምላክ የተገኘ የተፈጠረ ያይደለ የተወለደ በመለኮቱ ከአብ ጋር የሚተካክል።

4ኛ. ዘቦቱ ኩሉ ኮነ ወዘእንበሌሁሰ
አልቦ ዘኮነ ወኢምንትኒ ዘበሰማይነ
ወዘበምድርነ።

5ኛ. ዘበእንጉሉነ ለሰብእ ወበእንተ
መድኃኒትነ ወረደ እምሰማያት።
ተሰብእ ወተሠገወ እመንፈ ስቅዱስ
ወእማርያም ቅድስት ድንግል

6ኛ. ኮነ ብእሴ ወተሰቅለ በእንጉሉነ
በመዋዕለ ጲላሞስ ጲንጤናዊ ሐመ
ወሞተ ወተቀብረ፡ወተንሥእ እሙታን
አመ ሣልስት ዕለት፣ በከመጽሐፍ
ውስተ ቅዱሳት መጻሕፍት።

7ኛ. ዐርገ በስብሐት ውስተ ሰማያት
ወነበረ በየማነ አቡሁ። ዳግመ ይመድእ
በስብሐት ይኳንን ሕያዋነ ወሙታን
ወአልቦ መጎለቅት ለመንግስቱ።

8ኛ. ወነአምን በመንፈስ ቅዱስ እግዚእ
ማኅዋዊ ዘሠረፀ እምአብ ንስግድ ሉቱ
ወንስብሐ ምስለ አብ ወወልድ ዘነበበ
በነቢያት።

9ኛ. ወነአምን በአሐቲ ቅድስት
ቤተክርስቲያን እንተ ላዕሌነ ኩሉ
ጉባኤ ዘሐዋርያት።

10ኛ. ወነአምን በአሐቲ ጥምቀት
ለሥርየተ ኃጢአት

11ኛ. ወንሴፎ ትንሳኤ ሙታን።

12ኛ. ጦሕይወተ ዘይመጽእ ለዓለም
ዓለም አሜን።

4ኛ. ሁሉ በርሱ የሆነ ያለ ርስ ግን
ምን ምንም የሆነ የለም ።

በሰማይም ያለ ምድርም ያለ
5ኛ. ስለእኛ ስለሰዎች ስለመዳናችን
ከሰማይ ወረደ ከቅድስት ድንግል
ማሪያም በመንፈስ ቅዱስ ግብር
ፈጽሞ ሰው ሆነ።

6ኛ. ሰው ሆኖ በጴንጤናዊ በጲላሞስ
ዘመን ስለኛ ተሰቀለ ታመመ ሞተ፡
ተቀበረም። በሶስተኛዉም

ቀን ከሙታን ተለይቶ ተነሳ።

7ኛ. በክብር ወደ ሰማይ ዐረገ በአባቱም
ቀኝ ተቀመጠ። ዳግመኛም በሕያዋንና
ሙታንንም ይፈርድ ዘንድ በጌትነት
ይመጣል። ለመንግስቱም ፍጻሜ
የለውም።

8ኛ. ጌታ ማኅዋዊ በሚሆን ከአብ
በሰረጸ በመንፈስ ቅዱስም እናምናለን
እንስገድለት እናመስግነውም ዘንድ
ከአብና ከወልድ ጋር በነብያት
የተናገረ።

9ኛ. ከሁሉ በላይ የምትሆን ሐዋርያት
በሰበሰቧት በአንዲት ቅድስት
ቤተክርስቲያን እናምናለን ።

10ኛ. ኃጢአትን ለማስተሠረይ
በአንዲት ጥምቀት እናምናለን።

11ኛ. የሙታንንም መነሣት ተስፋ
እናደርጋለን።

12ኛ. የሚመጣውንም ሕይወት
ለዘላለሙ አሜን ።

የክርስቲናን እምነት ምን እንደሆነ ለመረዳት ስህተትን ለመለየት የጠለቀው ሰፊ ትምህርቱን በአጭሩ ለመግለጽና እንደ አቋም የሚያገለግል ሆኖ የተዘጋጀው አንቀጽ ከዚህ በላይ የተገለጸው የሐይማኖት መግለጫ ወይም ጸሎተ ሐይማኖት ተብሎ የሚታወቀው ባለ 12 አንቀጽ ነው። አንዳንድ ጊዜም ይህ አንቀጽ የሐዋርያት ጸሎተ ሐይማኖት በሚል ይጠራል። ባለ 12 አንቀጽ መሆኑም የ12ቱን ሐዋርያት ቁጥር ያገናከበ ነው ብለው ይናገራሉ።⁴³

ማንም ቢሆን «እምናለሁ» ሲል ለሚያምነው ነገር ራሱን የሰጠ ማለት ነው ። በጋራ አንድ ነገር ለመደገፍ ወይም ለመከተል ሁሉንም ለአንድ አይነት የእምነት መግለጫ የሚያስተገብር የጋራ የሆነ እምነት ቋንቋ የግድ አስፈላጊ ነው። ይህ የሐይማኖት መግለጫም ከቅዱሳን መጽሐፍት ከፍተኛ ጠቀሜታ /ዶክትሪን/ ያላቸውን ነጥቦች ያሰባሰበ፣ ልክ እንዲት ስናፍጭ በጣም ብዙ ቅርንጫፎችን ከቅንጣት ፍሬዋ እንደምታበቅል ሁሉ፣ በብሉይና በአዲስ ኪዳን የሚገኘውን የእምነት ፍሬ ሃሳብ ሙሉውን የእውነተኛውን ሃይማኖተ እውቀት በጥቂት ቃላት አካቶ የያዘ ነው።

43. የካቶሊክ ቤተክርስቲያን ትምህርተ ክርስቶስ ፲፮ 64 ርዕስ ሊቃነ ጳጳሳት ዮሐንስ ጳውሎስ ጳግማዊ ይፋ ካደረጉት ከዋናው የላቲን መጽሐፍ ቅጽ ወደ አማርኛ የተተረጎመ።

የሐይማኖት መግለጫው

1ኛ. የእግዚአብሔር መለኮታዊ አካልና ድንቅ ስለሆነው የፍጥ ረት ስራው

2ኛ. አንደኛው መለኮታዊ አካል ስለሆነው ኢየሱስ ክርስቶስና ስለፈጸመው የማዳን ሥራ

3ኛ. ሌላኛው መለኮታዊ አካል ስለሆነው ስለመንፈስ ቅዱስ

4ኛ. ስለአንዲት የማትታይ ቤተክርስቲያን

5ኛ. ስለአንዲት ጥምቀት እና

6ኛ. ስለትንሳኤ ሙታንና ስለዘላለም ህይወት ያካተተ ነው።

እነዚህም የክርስትና መሠረተ እምነት ተብለው የሚጠሩ ናቸው።

ይህ የሐይማኖት መግለጫ /ጸሎተ ሐይማኖት/ ታሪካዊ እነሳሱ መናፍቃንን ለመለየትና ምዕመናንም በትክክለኛው ሐይማኖት እንዲጸኑ ለማድረግ ታስቦ በጉባኤ ኒቂያ /325 ዓ.ም/ እና በጉባኤ ቁስጥንጥኒያ /381 ዓ.ም/ የተወሰነ ቀኖና ነው።⁴⁴

የሐይማኖት መግለጫው በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋህዶ ቤተክርቲያን በካቶሊክ ቤተክርስቲያን⁴⁵ በፕሮቴስታንት አብያተ ክርስቲያናት⁴⁶ ሁሉ ተቀባይነት ያለው ነው። ሁሉም በጥምቀት ተከታይ ሲያደርጉ፣ የሹመት ስርዓት ሲፈጽሙ፣ ወይም የአጠቃላይ ስብሰባ /ሲኖዶስ/ ሲያደርጉ እንደ አቋም የማሳወቅ ሁኔታ ድምጻቸውን ከፍ አድርገው ይደግሙታል ። እንዳንድ ጊዜም ልክ እንደመደበኛ ጸሎት ሆኖ በማንኛውም የጸሎት ሰዓት በቃል እንዲያዝና እንዲባል ያደርጋሉ። ስለዚህ ነው “ጸሎተ ሐይማኖት” ተብሎ በሌላ ስሙ የሚታወቀው።

44.ትምህርተ ሐይማኖት ክርስቲያናዊ ሕይወት በሊቀ ጉባኤ አበራ በቀለ 1996ገጽ 59

45. የካቶሊክ ቤተክርስቲያን ትምህርተ ክርስቶስ ገጽ 60

46. የኢትዮጵያ ወንጌላዊት ቤተክርስቲያን መካነ ኢየሱስ መተዳደሪያ ደንብና የውስጥ ደንብ 1991 ዓ.ም ገጽ 39

የኢትዮጵያ ቤተክርቲያን በቅዳሴ ሠዓት ዲያቆኑ “ንበል ኩልነ በጥበበ እግዚአብሔር ጸሎተ ሐይማኖት፤- በእግዚአብሔር ጥበብ ሆነን ሁላችን የሃይማኖትን ጸሎት እንበል ሲል ቀዳሽ አስቀዳሹ ሁሉ ድምፃቸውን አሰምተው ወይ በዜማ አሊያም በጥሬ ቃሉ እንዲያገሙት ታዛላች :: /ሥርዓተ ቅዳሴ 31/

የኢትዮጵያ ቤተክርቲያን ይህን ጸሎተ ሃይማኖት /የሐይማት መግለጫ/ ተመሳሳይ ሀሳብ ያለው አመክንዮ ዘሐዋርያት /የሐዋርያት አመክንዮ/ የሚባል ሌላ አላት። እርሱም በግዕዝና በአማርኛ ከዚህ እንደሚከተለው ቀርቧል።

አመክንዮ ዘሐዋርያት በግዕዝና በአማርኛ

በግዕዝ

በአማርኛ

ነአምን በአሐዱ አምላክ ገበሬ ኩሉ ፍጥረተ አብ ለእግዚእነ ወአምላክነ ወመድኃኒነ ኢየሱስ ክርስቶስ አስመ አልቦ ውስተ ህላዌሁ አመክንዮ በከመ አቅደምነ ነገረ አላ ባሕቱ ህልው በኩሉ መዋዕል አልቦቱ ጥንት ወኢተፍጻሜት ። ወቦቱ በርሃን ዘኢይጠፍኦ ወአልቦ ዘይከል ቀሪበ ገቤሁ ኢኮነ ክልዔተ ወኢሠለስተ ወኢይትዌበክ አላ አሐዱ ውእቱ ባሕቱቱ ዘይነበር ለዓለም። እስመ ኢኮነ ሥውረ ዘኢይትአምር ዳዕሙ ጥዩቀ አእመርናሁ በእሪት ወበነቢያት ከመ ውእቱ አኃዜ ኩሉ ወስሉጥ ሳዕለ ኩሉ ፍጥረት አሐዱ እግዚአብሔር አብ ለእግዚእነ

የጌታችን የአምላካችን የመድሃኒታችን የኢየሱስ ክርስቶስ አባት በሚሆን ፍጥረቱን ሁሉ በፈጠረ በአንድ አምላክ እናምናለን። ባሕሪው ምክንያት የለበትምና አስቀድመን እንደተናገርን በዘመኑ ሁሉ ይኖራል እንጂ ጥንት ወይም ፍጻሜ የለውምና። የማይጠፋ ብርሃን አለው ወደ እርሱም መቅረብ የሚቻለው የለም። ሁለተኛ አይደለም ሦስተኛም አይደለም፤ አይጨመርበትም፤ ብቻውን ለዘላለሙ የሚኖር አንድ ነው እንጅ። የማይታወቅ የተሠወረ አይደለምና ሁሉን የያዘ ከፍጥረቱም ሁሉ ባላይ ለለጠነ መሆኑን በእሪትና የበነብያት ፈጽመን አወቅነው እንጂ።

ወመድኃኒነ ኢየሱስ ክርስቶስ ዘተወልደ
 እምቅድመ ይትፈጠር ዓለም ወልድ
 ዋህድ ዘዕሩይ ምስሌሁ ገባሪ ኩሉ
 ሠራዊት ወሢመታት ወሥልጣናት
 ዘሠሞረ ይኩን ሰብአ በደጎሪ
 መዋዕል። ወነሥአ ሥጋ እማርያም
 እምቅድስት ድንግል ዘእንበለ ዘርዐ ብእሲ
 ወተሐፅነ ከመስብእ ዘእንበለ ኃጢአት
 ወአበሳ ወአልቦ ጉህሉት ውስተ አፋሁ
 ነሣ። ወእምዝ ሐመ ወምተ በሥጋ
 ወተንሥአ እሙታን በሣልስት ዕለት
 ወአረገ ሰማያተ ጎበ አብ ዘፈነዎ ወነበረ
 በየማነ ኃይል። ወፈነወ ለነ ጳራቅሊጦስሃ
 መንፈስ ጽድቅ ዘወጽኦ እምጎበ አብ
 ወአድጎነ ዓለመ ።
 ዘህልው ምስለ አብ ወወልድ።
 ንብል እንከ ከመ ኩሉ ሠናይ ፍጥረተ
 እግዚአብሔር ወአልቦ ግዱፍ
 ወመንፈስሰ ሕይወተ ሥጋ ይእቲንጽህት
 ወቅድስት በኩሉ። ወንሕነስ ንብል ከመ
 ሰብሳብ ንጹሕ ውልደት ዘአልቦ ርኩስ
 እስመ ፈጠሮሙ እግዚአብሔር ለአዳም
 ወሰሐዋን ከመ ይብዝኑ ሕዝቡ።
 ንሎ እንከ ከመቦ ውስተ ሥጋነ ነፍስ

የጌታችንና መድኃኒታችን የኢየሱስ
 ክርስቶስ አባት እግዚአብሔር
 አንድነው። ዓለም ሳይፈጠር የተወለደ
 ከእርሱ ጋር የተካከለ የሚሆን አንድ
 ልጅ ሠራዊትንና ዓመታትን ፤
 ሥልጣናትንም ሁሉ የፈጠረበኋለኛው
 ዘመን ሰው ይሆን ዘንድ የወደደ
 ያለ ወንድ ዘር ቅድስት ከምትሆን
 ከድንግል ማርያም ሥጋን ያለ
 ኃጢአትና ያለ በደል እንደ ሰው
 አደገ፤ በአንደበቱም ሐሰት የለበትም።
 ከዚህ በኋላ በሥጋ ታመመ ሞተም
 በሦስተኛውም ቀን ከሙታን ተለይቶ
 ተነሣ። ወደ ላከውም ወደ አብ ወደ
 ሰማይ ዐረገ፤ ኃይል ባለውም ቀኝ
 ተቀመጠ። ከአብ የሠረፀ ጳራቅሊጦስ
 መንፈስ ቅዱስን ሰደደልን። ዓለሙንም
 ሁሉ አዳነ። ከአብና ከወልድ ጋር
 ሕልው የሚሆን። እንግዲህ
 የእግዚአብሔር ፍጥረት ሁሉ በጎ
 እንደሆነ የሚጣልም እንዳሌለ
 እንናገራለን። የሥጋ ሕይወት
 የምትሆን ነፍስ ግን ንጽህት ቅድስት
 ናት። እኛስ ጋብቻ ንጹሕ እንደሆነ
 ልደትም ርኩስት እንደሌለበት
 እንናገራለን ። ሕዝቡ ይበዙ
 ዘንድ እግዚአብሔር አዳምና ሔዋንን
 ፈጥሮአቸዋልና። ከሥጋ ጋር
 የማትሞትና የማትበሰብስ ነፍስ
 በሥጋችን እንዳለ እናስተውል።

አንተ ኢትዮውት ወኢትማስን ምስለ
ሥጋ ንሕነሰ ናስቁርር ኩሉ ግብርሙ
ሰዕልዋነ ሕግ ሃይማኖት ወኩሉ
ፍልጠተ ወአሊወ እስመ ርኩሳን
እሙንቱ በገቢነ።

ወዓዲ ነአምን ትንሳኤ ሙታን ጻድቃን
ወጋጥአን ወዕለተ ኩነኔ አመ ይትፈደይ
ኩሉ በከመ ምግባሩ።

ወዓዲ ነአምን ከመ ክርስቶስ ኢኮነ
ሕፀፀ እምትስብዕቱ ወአምንተኒ አላ
ውአቱ እግዚአብሔር ቃል ዘኮነ ሰብእ
በጽድቅ ወዐረቀ ትዝምደ ሰብእ ምስለ
እግዚአብሔር ሊቀ ካህናቲሁ ለአብ።
ኢንትዝር እንከ ከመ አይሁድ ነአምር
ከመ መጽአ ዘይፈጽም አሪተ ወነብያተ
ዘኪያሁ ይሴፈው ምጽአቶ ኩሉሙ
አሕዛብክርስቶስ ዘሠረፀ እምይሁዳ
ወእምሥርወ ዕሤይ ዘሥልጣን ዲባ
መትከፍቱ ሉቱ ስብሐት ወአኩቴት
ዕባይ ወባርኮት ውዳሴ ወማኅሌት
ይእኬኒ ወዘልፈኒ ለለዓለመ ዓለም
አሜን።

እኛስ የሃይማኖት ለዋጮች ሥራቸውን
እንጸዋፋለን መለየታቸውንም ሁሉ
ሕግ መለወጣቸውንም እነርሱ በእኛ
ዘንድ የረከሱ ናቸውና። ዳግመኛም
የሞቱ የጻድቃንና የጋጥአን ትንሳኤ
እንዳለ እናምናለን። ሁሉ እንደሥራው
ፍዳውን የሚቀበልበት የፍርድ ቀንም
እንዳለ እናምናለን።

ዳግመኛ ክርስቶስ ሰው ከመሆኑ የተነሳ
ምንም ምን ሕፀፀ እንደሌለበት
እናምናለን በእውነት ሰው የሆነ
የእግዚአብሔር ቃል ነው እንጂ።
የአብ ሊቀ ካህናት የሚሆን አርሱ
የሰውን ባሕርይ ከእግዚአብሔር ጋር
አስታረቀ። እንግዲህ እንደ አይሁድ
እንዝር አራትንና ነብያትን ኢየሱስ
የሚፈጽማቸው እንደመጣ እናውቃለን
አሕዛብ ሁሉ የእርሱን መምጣት ተስፋ
የሚያደርጉት ኢየሱስክርስቶስ በይሁዳ
በዕሤይም ሥር የተገኘ ሥልጣን
በትከሻው ላይ የሆነ ነው። ክብር
ምስጋናና ገናንነት ቡራኬና ውዳሴ
መመስገን ለእርሱ ይገባዋል። ዛሬም
ዘወትርም ለዘላለሙ አሜን።

ከላይ እንደተገለጸው ጸሎተ ሃይማኖትና /የሃይማኖት
መግለጫው/ የሐዋርያት አመክንዮ በመሠረተ ሃሳባቸው ልዩነት
አይታይባቸውም። ይልቁንም በሃይማኖት መግለጫ የተጠቀሱትን
የሐዋርያት አመክንዮው የማጉላት ነገር ያሳያል።

የሐይማኖት መግለጫው አራት አንቀጾች አሉት። ይህም አንቀጽ አንድ ላይ ስለ አንድ አምላክ እርሱም ፈጣሪነቱ አባትነቱና ሁሉን ቻይነቱን ያሳያል። አንቀጽ ሁለት ሦስትና አራት ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ አምላክ ስለመሆኑና ሁሉን በእርሱ እንደፈጠረ ይናገራል። አንቀጽ አምስት ስድስትና ሰባት ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ሰውን ለማዳን ስላከናወናቸው ድርጊቶችና አንቀጽ ስምንት መንፈስ ቅዱስን ሲያሳይ፤ ስለቤተክርስቲያንና ክርስቲያንነት ስለሚያስገኘው ተስፋ ከአንቀጽ ዘጠኝ እስከ አስራ ሁለት ድረስ ያሳያል። በዚህም የአንቀጽ አከፋፈል መሠረት በስፋት ባይሆንም በአጭር በአጭሩ ውስጣቸው የያዙትን የጥንቱን ሃይማኖታዊ የትርጉም አቋሞችን ከዚህ በታች እንደሚከተለው ቀርቧል።

አንቀጽ አንድ

“ሁሉን በያዘ ሰማይንና ምድርን የሚታየውንና የማይታየውን

በፈጠረ

በአንድ አምላክ በእግዚአብሔር አብ እናምናለን”

1. አንድ አምላክ

ይህ አንቀጽ በአንድ አምላክ ብቻ ማመንን በግልፅ ያሳያል። አንዳንዶችና መስሊሙ ሀብረተሰብ ቤተክርስቲያን በአንድ አምላክ እንደማታምን ይገልጻሉ።⁴⁸ ነገር ግን አንድ አምላክ እንዳለ እርሱም ዓለምንና በዓለም ያለውን መልካም ነገር ሁሉ የፈጠረ እግዚአብሔር እንደሆነ የምታስተጋባው እውነት መጽሐፍ ቅዱሳዊ አስተምህሮ በመሆኑ የቤተክርስቲያን መፈክር ሆኖ ኖሯል። ደግሞም ይናገራል።⁴⁹

48. ኢየሱስ እውን ፈጣሪ ነውን በአህመድ ዲዳት እና በሥላሴ ማመን ይገባሃልን

ቡርቩር መጠበቂያ ግንብ በዋችታወር

49. እምነት ክፍል 1 በኤርምያስ ዘመነ ገጽ 25

የኢትዮጵያ ቤተክርስቲያን ትምህርት፡- «እኔ እግዚአብሔር ነኝ ከእኔ በቀር ሌላ የለም /ኢሳ 45:18/ ከእኔ በቀር ሌሎች አማልክት አይሁኑልህ /ዘጸ 20:13/ 'እስራኤል ሆይ ስማ አምላካችን እግዚአብሔር አንድ እግዚአብሔር ነው' /ዘጸ 6:4/ 'ከእግዚአብሔር በቀር አምላክ ማነው? ከአምላካችን በቀር አምላክ ማነው?' /መዝ (18):31/'እግዚአብሔር ግን አንድ ነው'/1ቆሮ 12:6/የሚለውን ክፍል በማመን በሰማይና በምድር አንድ አምላክ እንዳለ የሚያስረዳ ነው።

ይህ የቤተክርስቲያኗ ትምህርት በብሉይ ኪዳን በዓለም ላይ ሰፍኖ ከነበረው ልዩ ልዩ አምልኮተ ጣኦተና አህዛብ ከሚገዙላቸው ብዙኀን አማልክት ሁሉ የእስራኤል ህዝብ በአንድ አምላክ ብቻ እንዲያምን ከሙሴ ጀምሮ የተነሱት ነቢያት በአጽንኦት ያስተማሩት እውነት ነው። ይህም ትምህርት፡-

'እስራኤል ሆይ ስማ አምላካችን እግዚአብሔር አንድ እግዚአብሔር ነው አንተም አምላክህን እግዚአብሔርን በፍጹም ልብህ በፍጹምም ነፍስህ በፍጹምም ኃይልህ ውደድ። እኔም ዛሬ አንተን የማዘውን ይህን ቃል በልብህ ያዝ ለልጆችህም አስተምረው በቤትህም ስትቀመጥ፤ በመንገድም ስትሄድ ስትተኛም ስትነሳም ተጫወተው። በእጅህም ምልክት አድርገህ እሠረው፤ በአይኖችህም መካከል እንደ ክታብ ይሁንልህ በቤትህም መቃኖች በደጃፍህም በሮች ላይ ጻፈው።'/ዘጸ 6:4-9/ የሚል ነበር ።

ጌታችን መድሃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ አንድ አምላክ የሚለውን ትምህርት የመጀመሪያውና ታላቁ ትዕዛዝ እንደሆነ አስተምሯል /ማር 12:29-30/ ይህም እግዚአብሔር አንድ ብቻ እንደሆነና አምልኮታችንም እምነታችንም ይኸው ብቻ ሆኖ ፈጣሪያችንን እንድንጠደው ያስተምረናል ከእርሱ በበለጠ ሁኔታ (በማስቀደም) የምንወደው ነገር ካለ እርሱ ጣኦትና ሌላ ባዕድ አምልኮ ስለሚሆን 'በፍጹም ልብህ' እግዚአብሔርን ውደድ ይለናል።

እንዲህ ከሁሉ በላይ የሚሆን በሁሉም የሚሠራ በሁሉም የሚኖር አንድ አምላክ የሁሉም አባት አለና /ኤር 4:6/ የኢትዮጵያ ቤተክርቲያን በሃይማኖት መግለጫዋ «አንድ አምላክን እናምናለን» በማለት አቋሟን ዝንት አለም አስተላልፋለች ።

2. የእግዚአብሔር አባትነት

የእግዚአብሔር አባትነት ለወልድ የባህሪ አባቱ፣ ለፍጥረት ሰራሲና መጋቢው፣ ለክርስቲያንም በመንፈሱ የሚመራውና የርስቱ ወራሹ ነው። ይህንንም ዘርዘር ስናደርገው እግዚአብሔር አብ ለእግዚአብሔር ወልድ አባት የሆነበትን ሁኔታ በምስጢረ ስላሴ ርዕስ ስር ዘርዘር ያደረግን ሲሆን ይህም በግብር የሚገለጽ ተፈጥሮአዊ እኩልነት ያለው አስገኝው እንደሆነ የሚገልጽ ነው። ይህንንም አባባል በዚሁ ሃይማኖት መግለጫው «ከብርሃን የተገኘ ብርሃን ከእውነተኛ አምላክ የተገኘ አምላክ» በማለት ይገልጻል።

አብ ወልድን ልጅ ብሎ ይጠራዋል /ዕብ 1:5/ ወልድ አብን አባቱ ብሎ ይጠራዋል /ዮሐ 5:18፣ ዮሐ 17/ ሐዋርያትም «የእግዚአብሔር አንድያ ልጅ» ብለው ይጠሩታል። /ዮሐ 3:16/ አጋንንትም እንኳ ሳይቀሩ «የእግዚአብሔር ልጅ» ይሉታል። ይፈሩታል ይንቀጠቀጡለታልም /ማር 5:7/ ይህ አባትነትና ልጅነት አጠራር የተለየ በስላሴ አስተምህሮ በመጽሐፍ ቅዱስ የሚተነትነው የጠለቀ ትስስርን የሚያመለክት ነው። ያለ አንዱ ሌላኛው አይኖርም ይህም በክርስቶስም ትምህርት ለማይኖር ሰው አምላክ የለውም። «በክርስቶስ ትምህርት ለሚኖር አብና ወልድ አሉት»/1ኛዮሐ 1:9/፡ «ወልድን የሚክድ ሁሉ አብ እንኳ የለውም በወልድ የሚታመን አብ ደግሞ አለው» /1ኛዮሐ 1:23/። «ወልድን የሚያከብር የላከውን አብን አያከብርም» /ዮሐ 5:23/። «የሚወደኝ ቢኖር ቃሌን ይጠብቃል አባቴም ይወደዋል ወደ እርሱም እንመጣለን በእርሱም ዘንድ መኖሪያ እናደርጋለን»/ዮሐ 14:23/።በማለት ያለ ልዩነት አንድነት ተገልጿል።

እንግዲህ ይህ ማለት የእግዚአብሔር አባትነት ለእግዚአብሔር ወልድ የባህሪ አባቱ ነው። ይህ ያልገባው ሰው ክርስትና አይገባውም። አምላክም የለውም /2ኛዮሐ 1:9/።

እግዚአብሔር ለፍጥረት ሠራሊው እና መጋቢው አባቱ ነው። መጽሐፍ ቅዱስ በዘፍጥረት ምዕራፍ አንድ በስድስት ቀናት ውስጥ ደ ረጃ በደረጃ እግዚአብሔር አምላክ ብቻውን እንደፈጠረ ከእርሱ በቀር ሌላ ፈጣሪ እንዳልነበረ ሁሉንም ፈጥሮ መልካም ነው። እና እጅግ መልካም ነው በማለት ግምገማውን የሰጠ ያለ እርሱ ምንም ምን የተ ፈጠረ እንደሌለ ሁሉ በእርሱ እንደሆነ በግልጽ ፈጣሪነቱ ተጽፏል። ሌሎች የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎችም ያብራሩታል /ኢሳ 44፤24፤ ዮሐ 1:3/ ፈጠረ የሚለው ቃል ያለመነሻና ያለ ጥንተ ነገር “አምላክ አልባ ገቢ ቦ” ካለመኖር ወደ መኖር መምጣትን ያመለክታል። ሰማይና ምድር ሲባል /ዘፍ 1:1/ የሚታዩትና የማይታዩትን ረቂቁንና ግዙፉን መንፈስንና ሥጋን ሌሎችንም ፍጥረታት የሚታወቁትና የማይታወቁትን ሁሉ ያካትታል። ለምሳሌ ሰማይ ተፈጠረ ሲባል ሠማይ ስንት ነው በውስጡ ምን አለ? እና የመሳሰሉት ጥያቄዎች ሊነሱ ይገባል በሌሎች የመጽሐፍ ክፍሎች ሠማይ ብዙ እንደሆኑ ሰማያት ተብሎ ተገልጿል /2ኛዮ 3:12፤2ኛቆሮ 12:3/ ። በዚያ ውስጥም በርካታ ፍጥረታት እንዳሉ ተጠቅሷል /ዕብ 12:22-24/።ስለዚህ እግዚአብሔር አምላክ የሁሉም አባት መባሉ እርሱ በሰማይም በምድርም ከምድርም በታች በባህር ውስጥ ላሉ በምድር ለሚርመሰመሱ በሰማይ ለሚበሩ ሁሉ ሰራሊና መጋቢ ለሕዝብና ለአሕዛብ ሁሉ መሪና ጠባቂ ነው። እርሱ ያለ አድሎ በክፉዎችና በበጎዎች ላይ ፀሐይን ያወጣል በጻድቃንና በኃጢአተኞችም ላይ ዝናብን ያዘንባል /ማቴ 5፤54/። ይህ አባትነቱንና ሉዓላዊነቱን ይገልጻል። ሁሉም የእጆቹ ስራዎች ናቸውና በሚገርም ሁኔታ ይጠብቃቸዋል ይመራቸዋል ይንከባከባቸዋል። የሠማይ ወፎች ተመልከቱ አይዘሩም

አያጭዱምም በጎተራም አይከቱም የሰማዩ አባት ይመግባቸዋል፤፤ የሜዳ አበቦችንና የሜዳውን ሳር ሁሉ በልዩ ልዩ ጎብረ ቀለም እንዴት አድርጎ እንደሚያሰብሳቸው በጥንቃቄ የሚያስተውል ቢገኝ በእግዚአብሔር አባትነት ይደነቃል። እነርሱ አይደክሙም አይፈትሉም ነገር ግን ደስ ብሏቸው ፈገግታቸውን ይሰጣሉ፤፤ እግዚአብሔር መጋቢና ጠባቂ አባት ነውና /ማቴ 6፤26-30/ ሐዋርያው ጳውሎስ “ዓለሙንና በእርሱ ያለውን ሁሉ የፈጠረ አምላክ እርሱ የሰማይና የምድር ጌታ ነው ... እርሱም ህይወትና እስትንፋስን ሁሉንም ለሁሉ ይሰጣልና፤ አንዳች እንደሚጎድለው በሰው እጅ አይገለገልም ...የሠውን ወገኖች ሁሉ ከእንድ ፈጠረ የተወሰኑትንም ዘመኖችና ለሚኖሩበት ስፍራ ዳርቻ መደበላቸው ... በእርሱ ሕያዋን ነንና እንንቀሳቀሳለን እንኖራለን” በማለት እግዚአብሔር ብቸኛ የሁሉ ፈጣሪ የሁሉ አባት እንደሆነ ገልጾአል። /ሐዋ 17:24-23/

በሌላ አንጻርም እግዚአብሔር በልዩ ሁኔታ እንደ ሐሳቡ ለተጠሩና ፈቃዱንና ትእዛዙን ተከትለው ለሚኖሩ የላከውን ልጁን አምነው ለተቀበሉ አባት ነው። ይህ ደግሞ ከፍጥረት ሁሉ ጋር እኩል በሚሆን አባትነት የተለየና የአባትና የልጅ ትስስር ያለበት ሁኔታ ነው። በወልድ ውሉድ በክርስቶስ ክርስቲያን ተብለው የተጠሩ በአባታቸው ስልጣን የሚኖሩና የመንግስቱም ወራሾች ናቸው። ቃሉ እንዲህ ይላልና። «ለተቀበሉት ሁሉ ግን በስሙ ለሚያምኑት ለእነርሱ የእግዚአብሔር ልጆች ይሆኑ ዘንድ ሥልጣንን ሰጣቸው እነርሱም ከእግዚአብሔር ተወለዱ እንጂ ከደም ወይም ከስጋ ፈቃድ ወይም ከወንድ ፈቃድ አልተወለዱም» /ዮሐ 1፤12/ ይህ የልጅነት ሥልጣን ሲሆን በመንፈስ የሚከናወን ነው።“ በእግዚአብሔር መንፈስ የሚመሩ ሁሉ እነዚህ የእግዚአብሔር ልጆች ናቸውና። አባ አባት ብለን የምንጮኽበትን የልጅነትን መንፈስ ተቀበላችሁ እንጂ እንደገና ለፍርሃት የባርነትን መንፈስ አልተቀበላችሁምና ... ልጆች ከሆንን

ወራሾች ደግሞ ነን አብረንም ደግሞ እንድንከበር አብረን መከራን ብንቀበል ከክርስቶስ ጋር አብረን ወራሾች ነን። /ሮሜ 8:15-17/።

“ልጆችም ስለሆናችሁ አግዚአብሔር አባ አባት ብሎ የሚጮኽ የልጁን መንፈስ በልባችሁ ውስጥ ላክ ስለዚህ ከእንግዲህ ወዲህ ልጅ ነህ እንጂ ባሪያ አይደለህም። ልጅም ከሆንክ ደግሞ በክርስቶስ የእግዚአብሔር ወራሽ ነህ።” /ገላ 4:6-7/ ይላል። እንግዲህ ከአህዛብ ሁሉ በተለየ ሁኔታ ከእግዚአብሔር ጋር ተስማምተው በሃጢአት ምክንያት ለዲያብሎስና ለፍርድ ተሽጠው ከነበሩበት የጨለማ ህይወት በክርስቶስ ብቸኛ አዳኝነት ተስማምተው ውሎድ የተሠኙ እግዚአብሔር በመንፈሱ የወለዳቸውና የሚመራቸው የመንግስቱም ወራሾች ናቸው። አለዚያ “ሠው ዳግመኛ ካልተወለደ የእግዚአብሔርን መንግስት ሊያያትም ሊገባባትም አይችልም” /ዮሐ 3:3/። ልጆቹ ግን በሰማያት የሚኖር አባታችን ሆይ ብለው ይጠሩታል ከእርሱም ጋር ይገናኛሉ /ማቴ 6:9/ ። እንግዲህ ከፍጥረት በተለየ ማዕረግ ክርስቲያኖች በክርስቶስ በማመናቸው ምክንያት የእግዚአብሔር ልጆች በመሆን ታድለዋል። “የእግዚአብሔር ልጆች ተብለን ልንጠራ አብ እንዴት ያለውን ፍቅር እንደ ሰጠን እዩ እንዲሁም ነን” በማለት የእግዚአብሔር አባትነቱንና የፍቅሩን ታላቅነቱን የክርስቲያኖችም ልጅነትን ይገልጻል /1ዮሐ 3:1/

አንቀጽ ሁለት

“ ዓለም ሳይፈጠር ከእርሱ ጋር በነበረ የአብ አንድ ልጅ በሚሆን በአንድ ጌታ በኢየሱስ ክርስቶስም እናምናለን”

ዓለም ገና ሳይፈጠር ጌታችን መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ከአብ ጋር ያለቀዳሚና ተከታይ በተካከለ መለኮት ይኖር እንደ ነበረ መጽሐፍ ቅዱሳችን ይገልጻል።

“በመጀመሪያው ቃል ነበረ ቃልም በእግዚአብሔር ዘንድ ነበረ ቃልም እግዚአብሔር ነበረ” /ዮሐ 1:2/ ቃል ሲባልም ዝርዝር ቃል ሳይሆን

እውነተኛ አካላዊና መለኮታዊ ቃል ማለት ነው። በጽርዕ ቋንቋ “ሎጎስ” ይባላል ትርጉሙም ቃል ማለት ሲሆን ጥበብን ወይም አዕምሮን ይጨምራል። ይህም የእግዚአብሔር ቃሉ ጥበቡ ኃይሉ ማለት ነው። /1ኛ ቆሮ 1:24/። “የማይመረመር የአብ ሕሊናው እርሱ ነው የአብ ጥበቡ እርሱ ነው የአብ ኃይሉ እርሱ ነው። የአብ ክንዱ እርሱ ነው። ቀኝ እጁም እርሱ ነው።”⁵⁰ ይህ ጥበብ የሆነ ክርስቶስ እንዲህ ተጽፎለታል።

“እግዚአብሔር የመንገዱ መጀመሪያ አደረገኝ በቀድሞ ሥራው መጀመሪያ ከጥንቱ ከዘላለም ጀምሮ ተሾምሁ ምድር ከመፈጠሯ አስቀድሞ ቀላያት ገና ሳይኖሩ እኔ ተወለድሁ የውኃ ምንጮች ገና ሳይፈልቁ ተራሮች ገና ሳይመሠረቱ ከኮረብቶች በፊት እኔ ተወለድሁ ምድሪቱንና ሜዳውን ገና ሳይፈጥር የመጀመሪያውንም የዓለም አፈር ሰማዮችን በዘረጋ ጊዜ አብሬ ነበርሁ። በቀላያት ፊት ክብብን በደነገገ ጊዜ ደመናትን በላይ ባዘጋጀ ጊዜ የቀላይን ምንጮች ባጸና ጊዜ በባሕርም ዳርቻን በወሰነ ጊዜ ውኃ ከትዕዛዙ እንዳያልፍ የምድርን መሠረት በመሠረተ ጊዜ የዚያን ጊዜ እኔ በእርሱ ዘንድ ዋና ሠራተኛ ነበርሁ” /ምሳ 8:22-31/ በማለት የእግዚአብሔር ጥበብ የሆነው ኢየሱስ ክርስቶስን /1ኛ ቆሮ 1:24/ በጥበብ መስሎ ይገልጻል። እንዲሁም ኢየሱስ ክርስቶስ በአገልግሎት ወራቱ ከአይሁዶች ጋር በነበረው ክርክር “አባታችሁ አብርሃም ቀኔን ያይ ዘንድ ሐሜት አደረገ አየም ደስም አለው” ባለ ጊዜ ገና አምሳ ዓመት ያልሆነህ አብርሃምን አይተሃልን? አሉት። ኢየሱስም እውነት እውነት እላችኋለሁ አብርሃም ሳይወለድ እኔ አለሁ አላቸው።” /ዮሐ 8:56-58/ ደግሞም በጸሎቱ “አባት ሆይ ዓለም ሳይፈጠር በአንተ ዘንድ በነበረኝ ክብር አንተ በራስህ ዘንድ አክብረኝ ብሏል /ዮሐ 17:5/ በመቀጠልም አባት ሆይ ዓለም ሳይፈጠር ስለወደድኸኝ የሰጠኸኝ ክብራን

50. ሃይማኑ እበው አልመስጦአግያ ምዕ 2:12

እንዲያዩ ... » ይላል /ዮሐ 17:24/ ይህ ዓለም ሳይፈጠር ከአብ ጋር የመኖር ሁኔታ መለኮታዊነትን ያሳያል። መጽሐፍ ቅዱስ ክርስቶስ ወደ ምድር ከመምጣቱ በፊት ከእግዚአብሔር ጋር በመተካከል ይኖር እንደ ነበረ ያስረዳል /ፊል 2:6/። በሌላ ክፍል «አንችም ቤተልሔም ኤ ፍራታ ሆይ አንች በይሁዳ አእላፋት መካከል ትሆንን ዘንድ ታናሽ ነሽ ከአንች ግን አወጣጡ ከቀድሞ ጀምሮ ከዘላለም የሆነ በእስራኤልም ላይ ገዥ የሚሆን ይወጣልኛል።» ይላል /ሚክ 5:5-2፤ ማቴ 2:5-6/። ስለዚህ ኢየሱስ ክርስቶስ ከቀድሞ ጀምሮ ከዘላለም የሆነ ፊተኛ/አልፋ/ ነው። በመሆኑም ቤተ ክርስቲያን እንደ አቋም አድርጋ ሁለት ልደታትን ታምናለች ።⁵¹ይህም ክርስቶስ ቅድመ ዓለም ከአብ በመተካከል ያለ እናት ድኅረ ዓለም ከእመቤታችን ከቅድስት ድንግል ማርያም ያለ አባት እንደ ተወለደ ታምናለች።⁵² ቀዳማዊ ልደቱን በድኅ ራዊ ልደቱ ገለጠው ስለዚህ ወልድ መባልን ያለመነሻ ገንዘብ አደረገ በአንድ በኩል የአብ የባሕሪይ ልጅ እንለዋለን እርሱም ነው። እንዲሁም የሰው ልጅ ይባላል እርሱም ነው።

/ዮሐ 1:18፤ ማቴ 16:15፤ ማቴ 25:31፤ ማቴ 26-64፤ ማቴ 16:26/⁵² «ደግሞም ወልድ ከመወለዱ አስቀድሞ እርሱ ሳይኖር ዘመን ቀን ነበረ የሚል ቢኖር ከዕለት ከዘመን በኋላ ካልተፈጠረ ከአብ ተገኘ የሚል ወይም ከሌላ አካል ወይም ከሌላ ባሕርይ የተገኘ የሚል ወይም ያልፋል ይለወጣል የሚል ሰው ቢኖር ሐዋርያት የሰበሰቧት ቤተ ክርስቲያን ክብርት ናትና ታወግዘችዋለች ትለያቸዋለች።»⁵³

1. የአብ እንዲያ ልጅ

የአብ እንድያ ልጅ ኢየሱስ ክርስቶስ ብቻ ነው። ይህንን እንድያ

51 ሃይማኖት አበው ዘኤፍሬም ም. 4፤130

52.ትምህርተ ክርስትና ከሊቀ ሥልጣናት ሀብተ ማርያም ወርቅ ነህ 1979 ዓ.ም

53. ሃይማኖት አበው ዘመለሰቱ ምዕት ምዕ 17፤14

የአብ ልጅነት ምስጢሩ እና ሊባል የተፈለገው ሳይገባቸው ዋች ታወሮችና ሙስሊሙ እንዲሁም መሠሎቻቸው የእግዚአብሔር ልጆች ክርስቲያኖችም፤ መላእክትም ... ወዘተ ተብለዋል ይሉና አንዱን ከአንዱ አጠረማምሰው ሊያቃልሉት በከንቱ ይደክማሉ። ነገር ግን የአብ አንድ ልጅ ወይም አንድያ ልጅ የሚለውን አላስተዋሉም፤ አንድያ ማለት ቀዳማዊና ተከታይ የሌለው ማለት ነው። መጽሐፍ ቅዱስ እንደሚናገር ኢየሱስ ክርስቶስ ቀዳማዊም ተከታይም የሌለው የአብ አንድያ ልጅ እንደሆነ ይናገራል / ዮሐ 3፤16፤ ዮሐ 1፤18/።

ስምዕን ጴጥሮስ ኢየሱስን «አንተ ክርስቶስ የሕያው የእግዚአብሔር ልጅ ነህ» ብሎ ሲመሰክር ክርስቶስ ይህን አባባል በቀላሉ አላሰፈውም «በሰማያት ያለው አባቴ እንጂ ስጋና ደም ይህን አልገለጠልህም» በማለት እርሱ ልጅ አብም አባቴ እንደሆነ እንዲሁም ይህ ምስጢር ምጡቅ በመሆኑ ከአብ እርዳታ በቀር በፍልስፍና መንገድ እንደማይገባን አስታውቋል፤ በዚህም እውነት «ቤተ ክርስቲያኔን አሠራሰሁ የገሃነም ደጆችም አይችሏትም» አለው / ማቴ16፤16-17/ እንዲሁም ጳውሎስ በደማስቆ ጎዳና ላይ ይህን እምነት መቀበሉን ሲገልጽ «በእናቴ ማኅፀን ሳለሁ የለየኝ በጸጋውም የጠራኝ እግዚአብሔር ፤ በአህዛብ መካከል እርሱን እሰብክ ዘንድ ልጁን በእኔ ሁኔታ ሊገልጥ በወደደ ጊዜ ...» በማለት አንድያ ልጅነቱን «ልጁን» ሲል ገልጦታል፤ /ገላ 1፤15-16/ «ወዲያውም ስለ ኢየሱስ ክርስቶስ እርሱ የእግዚአብሔር ልጅ እንደሆነ በምኩራቦቹ ሰበከ» /ሐዋ 9፤20/

ጌታችን መድሃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በሽንገው ፊት ቀርቦ «አንተ የእግዚአብሔር ልጅ ነህ?» ለሚሉት ከሳሾቹ ሲመልስ «እኔ እንደሆንሁ እናንተ አላችሁ» ብሏል /ሉቃ 22፤70/ ።እርሱ ከመላዕክት ይበልጣል / ዕብ 1፤5፤7 /። በእግዚአብሔር ዙፋንና ባህሪ እቅፍ ውስጥ የሚገኝ አንድያ የእግዚአብሔር ልጅ እግዚአብሔር ነው /

ዮሐ11:18/ :: እርሱ ከመላዕክትና ከክርስቲያን ልጅነት ራሱን ሲለይ
 ‘ወደ አባቴና ወደ አባታችሁ’ በማለትም ልዩነቱን አሳይቷል
 /ዮሐ 20:17/ :: ስለዚህ እርሱ ከአብ ጋር እኩል ባህሪ /ዮሐ 10:30/
 እኩል አስገኝነትና ሉአላዊነት አለው። በእጭሩ አብ ያለው ሁሉ
 ለወልድ ደግሞ አለው /ዮሐ 16:15/ ይህም ቃል /ወልድ/ እግዚአብሔር
 እንደሆነ የሚገልፅ በመሆኑ በምስጢረ ሥጋዊ ርዕሰ ስር በስፋት
 ያየነው ነገር ነው።/ገጽ 16ን ያንብቡ / ከመጀመሪያ ጀምሮ ይህን
 የክርስቶስን መለኮታዊ ልጅነትን መቀበል የቤተክርስቲያን ዋነኛ መሠረት
 ነው /ዮሐ 20:31፣ 1ዮሐ 4:15/።

2. እንድ ጌታ:-ይህ ስም ለኢየሱስ ተሰጥቷል /ሮሜ 10:9/ በግሪክ
 ቋንቋ የብሉይ ኪዳን ትርጉም እግዚአብሔር ራሱን ለሙሴ የገለጠበት
 ያህዌ የሚለውና በቃላት ሊገለጽ የማይቻለው የዕብራይስጥ ስሙ ኪሪ
 ዮስ “ጌታ” በመባል ይታወቃል። ከዚያም ወዲህ የእስራኤልን አምላክ
 መለኮታዊነት ለማመልከት “ጌታ” የሚለውን ስም መጠቀም የተለመደ
 ሆነ። አዲስ ኪዳን ይህን የክብር ማዕረግ በተሟላ ትርጉሙ ለአብና
 እንደ ራሱ እንደ እግዚአብሔር ለታወቀው ለኢየሱስም
 ይጠቀምበታል /1ኛቆሮ 2:8/።እንዲሁም ኢየሱስ ክርስቶስ ስለ
 መዝሙረ ዳዊት 109(110) ትርጉም ከፈረሳዊያን ጋር በተከራከረ ጊዜ
 ጌታ የሚለውን የማዕረግ ስም ለራሱ ተጠቅሞበታል /ማቴ 22:41-
 46/። “ ጌታ እኮ ነው ” “ጌታየ እና አምላኬ” የሚሉ ቃላቶችም
 ክርስቲያኖች/ላመኑበት አምላክ/ ለክርስቶስ የሰጡት የፍቅርና የጥልቅ
 ስሜት አምልኮ የያዙ በመጽሐፍ ቅዱስ የተገለጹ ቃላት ናቸው።
 መጽሐፍ ቅዱስ ጌትነቱን በበርካታ ክፍሎች ያነሳል። ሐዋርያው
 ጴጥሮስ ‘እንግዲህ ይህን እናንተ የሰቀላችሁትን ኢየሱስን እግዚአብሔር
 ጌታም ክርስቶስም እንዳደረገው የእስራኤል ወገን ሁሉ በእርግጥ
 ይወቅ’ /ሐዋ 2:36/ ብሏል። ሐዋርያው ጳውሎስም “ኢየሱስ ጌታ
 እንደሆነ በአፍህ ብትመሰክር እግዚአብሔርም ከሙታን እንዳነሳው

በልብህ ብታምን ትድናለህና።” /ሮሜ 10፤9/ ብሏል። ማርያምም “አዎን ጌታ ሆይ አንተ ወደ ዓለም የሚመጣው ክርስቶስ የእግዚአብሔር ልጅ እንደ ሆንህ እኔ አምናለሁ” ብለች /ዮሐ 11:27/። በመልእክታት ውስጥም “ምላስም ሁሉ ለእግዚአብሔር አብ ክብር ኢየሱስ ክርስቶስ ጌታ እንደ ሆነ ይመሠክር ዘንድ ነው።” /ፊሊ 2፤11/ይላል ። “ ስለዚህ ማንም በእግዚአብሔር መንፈስ ሲናገር ኢየሱስ የተረገመ ነው የሚል እንዳሌለ በመንፈስ ቅዱስም ካልሆነ በቀር ኢየሱስ ጌታ ነው ሊል አንድ እንኳ እንዳይቻል አስታውቃችን ለሁ።” /1ኛቆሮ 12:3-4/

“ከዚችም ዓለም ገዥዎች አንዱ እንኳ ይህን ጥበብ አላወቀም አውቀውስ ቢሆን የክብርን ጌታ ባልሰቀሱትም ነበር።” /1ኛቆሮ 2፤8/ ይላል ። በራዕይ መጽሐፍ ደግሞ “እነዚህ አንድ አሳብ አላቸው ኃይላቸውንና ሥልጣናቸውንም ለአውሬው ይሰጣሉ። እነዚህ በጉን ይወጋሉ በጉም የጌቶች ጌታና የነገስታት ንጉሥ ስለሆነ እነርሱን ድል ይነሣል። ከእርሱም ጋር ያሉ የተጠፋና የተመረጡ የታመኑም ደግሞ ድል ይነሣሉ” ይላል /ራዕ 17፤13-15/። አጋንትን ድል ማድረግም ስብከትም ቅድስናም በኢየሱስ ጌትነት ስር ያደረ ነው። ቃሉ እንዲህ ይላልና “ክርስቶስ ኢየሱስን ጌታ እንደ ሆነ እንጅ ራሳችንን አንሰብክምና” /2ኛቆሮ 4፤5/ “ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ እስኪገለጥ ድረስ ያለ እድፍና ያለነቀፋ ሆነህ ትእዛዙን ጠብቅ ያንም መገለጡን በራሱ ጊዜ ብፅዕና ብቻውን የሆነ ገዥ የነገስታት ንጉሥና የጌቶች ጌታ ያሳያል፡ እርሱ ብቻ የማይሞት ነው። ማንም ሊቀርበው በማይችል ብርሃን ይኖራል አንድ ሰው እንኳ አላየውም ሊያይም አይቻለውም። ለእርሱ ክብርና የዘላለም ኃይል ይሁን አሜን” /1ጢሞ 6:14-16/።

የኢትዮጵያ ቤተክርስቲያንም “ወነአምን በአሐዱ እግዚእ ኢየሱስ ክርስቶስ ወልደ አብ ዋሕድ ዘህልው ምስሌሁ እምቅድመ ይትፈጠር

ዓለም። ዓለም ሳይፈጠር ከእርሱ ጋር በነበረ ተቀዳሚና ተከታይ በሌለው በአብ ልጅ በአንድ ገዥ በኢየሱስ ክርስቶስ እናምናለን።» በማለት የጸና አቋም አላት።⁵⁴ «ጌታችን ሆይ ና» /1ኛቆሮ 16 : 22/

አንቀጽ ሦስት

«ከብርሃን የተገኘ ብርሃን ከእውነተኛ አምላክ የተገኘ አምልክ

የተፈጠረ ያይደለ የተወለደ በመለኮቱ ከአብ ጋር የሚተካክል»

1. ከብርሃን የተገኘ ብርሃን ከእውነተኛ አምላክ የተገኘ አምላክ ...

ከዚህ በፊት በምስጢረ ሥላሴ አምዳችን ስር ትክክለኛ ነገሩን ይገልጣል ባንልም ሰሠው አዕምሮ ሊባል የተፈለገውን ሃሳብ አባቶች ለማስረዳት ሥላሴን በፀሃይ መስለው እንዳስቀመጡልን አይተናል። ይኸውም በፀሐይ ክብብ አብን ፣ በጨረሩ ወልድን ፣ በሙቀቱ / በዋእዩ/ መንፈስ ቅዱስን። እንግዲህ ሦስት ፀሐይ ሳይሆን አንድ ሆኖ ነገር ግን ከፀሐይ ጨረር እንደ ሩሚወጣ ጨረሩም ራሱ ፀሐይ እንደ ሚባል ግልጥ ነው። ጨረሩም ሙቀቱም የፀሐይ አካሎች ናቸውና ራሳቸው ከክብቡ እኩል ማንነት ኖራቸው ፀሐይ ተብለው የሚጠሩ ቀዳሚና ተከታይ የሌለባቸው ናቸው። የወልድ ከአብ መገኘት ከፀሐይ እንደሚፈነጠቅ ጮራ ነው ወልድ በረቂቅ ልደቱ አብን አህሎና መስሎ ከአብ እንደተገኘ በሰው ቋንቋና ምሳሌ ለማስረዳት ያክል ነው ። ለዚህም መነሻ የሚሆነው ክርስቶስ የእግዚአብሔር የክብሩ መንጸባ ረቂያ ሆኖ ስለተጻፈ ከብርሃን የተገኘ ብርሃን እንደ ሆነ ቤተክርስቲያን ትመስክራለች /ዕብ 1:3/ ደግሞም ስለክርስቶስ «ከአጥቢያ ኮከብ አስቀድሞ ከሆድ ወለድኩህ» /መዝ (110):3 በማለት ቅድመ ዓለም ከእግዚአብሔር ጋር የነበረ አካላዊ ቃል እንደ ሆነና በእርግጥነም ከእርሱ እንደተወለደ ስለሚገልጽ «ከብርሃን የተገኘ ብርሃን ከእውነተኛ አምላክ የተገኘ አምላክ» በማለት አበው የክርስቶስ ግኝቱን የተገኘ

54. ሃይማኖተ አበው ዘሠለስቱ ምዕት ምዕራፍ 17:4

ብለው ተከክለኛ እምነት አስቀምጠዋል ። ይህም ከብርሃን የሚገኝ ብርሃን እንጂ ሌላ እንዳልሆነ ከእውነተኛ አምላክም የሚገኝ አምላክ እንጂ ሌላ ፍጥረት እንዳይደለ ወልድ ከእግዚአብሔር የተገኘ እግዚአብሔር ነው /ዮሐ 1:1-2/ ከመንፈስ የሚወለድ መንፈስ ነው ከስጋ የሚወለድ ስጋ ነው እንደተባለ /ዮሐ 3:6/ «ከእውነተኛ ባህሪ አባት የተገኘ እውነተኛ የባህሪ ልጅ ነው ከማይታይ የተገኘ የማይታይ፡ ከማይለወጥ የተገኘ የማይለወጥ ፡ከማይሞት የተገኘ የማይሞት ከቀዳማዊ የተገኘ ቀዳማዊ ነው»/1ኛዮሐ5:20፣ ሮሜ 1:20/።

2. የተፈጠረ ያይደለ የተወለደ

«ከአጥቢያ ኮከብ አስቀድሞ ከሆድ ወለድሁህ» / መዝ (110):3 /
 «እግዚአብሔር አለኝ አንተ ልጄ ነህ እኔ ዛሬ ወለድሁህ» / መዝ 2:6 /
 «አንተ ዛሬ ልጄ ነህ እኔ ዛሬ ወልጄሃለሁ ። ደግሞም እኔ አባት ሆነዋለሁ እርሱም ልጄ ይሆነኛል» /ዕብ 1:5/

እነዚህና የመጽሐፍ ቅዱስ በርካታ ክፍሎች ክርስቶስ እንደተወለደ የሚናገሩ ናቸው። መወለድ ማለት ከባህሪ ባህሪ ከጌትነት ጌትነት ከእግዚአብሔር እግዚአብሔር እንደተገኘ ለማሳየት ነው። አበው «አካል ዘእም አካል ባህሪ ዘእምባህሪ ተገኙ» ይላሉ። ይህም በመጽሐፍ ቅዱስ « ስለ ልጄ ግን አምላክ ሆይ ዙፋንህ እስከ ዘላለም ድረስ ይኖራል ይላል። ደግሞ «ጌታ ሆይ አንተ ከጥንት ምድርን መሰረትህ ሰማዮችም የእጆችህ ስራ ናቸው።እነርሱም ይጠፋሉ አንተ ግን ፀንተህ ትኖራለህ ሁሉም እንደ ልብስ ያረጃሉ እንደ መጎናጸፊያም ትጠቀልላቸዋለህ ይለወጡማል። አንተ ግን አንተ ነህ ዓመቶችህም ከቶ አያልቁም።» ይላል /ዕብ 1:8-12/። ይህ ክፍል ስለ ልጄ አምላክነት፣ ሁሉንፈጣሪነት ጸንቶ ዘላለማዊ ኗሪነቱን ይናገራል።

ይህን ስለ ልጁ የተነገረውን ክፍል በመዝሙር (102):25-28 ለእግዚአብሔር የተነገረ ሆኖ እናገኘዋለን፡፡

በ325 ዓ.ም በቤተክርስቲያን ታሪክ ውስጥ አሪዮስ “ወልድ ፍጡር ነው” በማለት የጠቀሳቸው ጥቅሶች ተወለደ የሚለውን ቃል ተፈጠረ በሚል እና ሥጋ በመልበሱ ራሱን ባዶ ያደረገባቸውን ባህሪያት በራሱ አይቶ ሩቅ ብእሲ ፍጡር መስሎት በአሳቡ በመመራቱ አበው አስተምህሮቱን ከቤተክርስቲያን አጥር ውጭ አውግዘው ለዩት « በአጭር ቁመት በጠባብ ደረት መወሰኑ የሚነገርባቸው ... አናቅጽ ነገሩ ሰው ስለመሆኑ የተነገረ ፍጹም ሆኖ እናገኘዋለን ዳግመኛም የሰጋን መንሳት /መውሰድ/ የማያምነውን እናወግዛለን እንረግማለን ይህችንም ሐይማኖት የማያምኑ መናፍቃንንም ሁሉ አውግዘናል ረገመናል የረከሰች አርዮሳዊያንን ሐይማኖት አስቀድመው የጻፉትን አውግዘናል ረገመናል እኛስ ቃል ወልደ እግዚአብሔር እንደተወለደ እንጂ እንዳልተፈጠረ አምነን እንናገራለን» አሉ /1ኛቆሮ 12:3፣ 1ኛዮሐ 5:9-20/ ⁵⁶

ይህን በ325 ዓ.ም የወደቀ ትምህርት ከተጣለበት ቅርጫት /መቃብር/ አንስተው ስለልጁ ተፈጠረ ለማሰኘት የሚንደፋደፉ አስገራሚዎች አይጠፉም፡፡ መጽሐፍ ቅዱስ ግን በግልጽ ልጁ ከእግዚአብሔር የተወለደ ብቸኛ አንድያ ልጅ እግዚአብሔር እንደሆነ ይናገራል /ዮሐ 1:1-2፣ 1ኛዮሐ 5:20፣ ሮሜ 9:5፣ ማቴ 1:23/ ሌሎች ደግሞ ይህን የአርዮስን አስተምህሮ ዘመናዊነት አልብሰው አርቅቀው አምላክ መባሉን ተቀብለው እግዚአብሔር አይደለም የሚሉ ደግሞ ተወለደ የሚለውን ይዘው እንደ ሰው በሩካቤ ስጋ /በጾታዊ ግንኙነት/ እንደሚወለድ ሩቅ ብእሲ አድርገው የሚቆጥሩ ሌሎችም መጽሐፍ ቅዱስ አላስኬድ ቢላቸው ራሱን መጽሀፉን ተሳስቷል ያሉ አልያም

56 ሃይማኖተ አበው ዘሠለስቱ ምዕት ምዕ 19:27-28

ለመቀየር የሞከሩም አያሌ ናቸው። ሁሉም የቤተክርስቲያንን አሳብ አልተረዱም መጽሐፍ ቅዱስም አልገባቸው። ስለዚህ ወድቀውም ቀሩ። ግማሾቹም የጣር ድምጻቸው ቀርቷል። ክርስቶስ ግን በአባቱ እቅፍ በዙፋኑ ሳይ የነበረ እግዚአብሔር/ ዮሐ 1:1-2 ፣ ዮሐ 1:18 ፣ ዮሐ 17:5 ፣ ዮሐ 16:28፣ ፊሊ 2:6 /ከቅድስት ድንግል ማርያም ሲወለድ እግዚአብሔር ፡ ከእኛ ጋር የተባለ / ማቴ 1:23 / ሲያገለግልም በመዋዕለ ስጋዊው ጊዜ ራሱን ከእግዚአብሔር ጋር አስተካክሎ እግዚአብሔር ብሎ የተናገረ/ዮሐ 5:17-18፣ ማር 2:7-12፣ ማቴ 22-41-46/ ወደ ሰማይ ሲያርግም እግዚአብሔር ተብሎ / መዝ (68)፤32፣ መዝ(47)፤5፣ 1ጢሞ 3፤16/ ያረገ የክብር ጌታ ነው።

3. በመለኮቱ ከአብ ጋር የሚተካከል

እስከ አሁን መለኮታዊ ምስጢር እንደተገለጸው ከአንድ ነገር የተገኘ ነገር ያንኑ አስገኚውን መስሎና አሁሉ ከአስገኚው ጋር አኩልነት ይኖረዋል ። እስኪ ከዚህ በታች ያሉትን ዝርዝር አኩልነት እንመልከት ።

አብ እግዚአብሔር

1. «እግዚአብሔር ብርሃን ነው»

/ዮሐ 1፤5፣ መዝ (27) ፡1/

2. «እግዚአብሔር እንዲህ ይላል

እኔ ፊተኛ ነኝ እኔም ጓለኛ ነኝ»

/ ኢሳ 44:6 /

(አልፋና ኦሜጋ)

ወልድ እግዚአብሔር

1. «ደግሞም ኢየሱስ እኔ የዓለም

ብርሃን ነኝ . . . »

/ዮሐ 8:12፣ 2ጢሞ 6:13-16/

2. «... እንዲህም አለኝ አትፍራ

ፊተኛና መጨረሻው ሕያውም እኔ

ነኝ ሞቼም ነበርሁ እነሆም ከዘላለም

እስከ ዘላለም ድረስ ሕያው ነኝ።»

«ያለውና የነበረው የሚመጣውና

ሁሉንም የሚገዛ ጌታ አምላክ።

አልፋና ኦሜጋ እኔ ነኝ ይላል»

/ ራዕ 1፤8 ራዕ 1፤17-18 /

3. «እኔ እኔ እግዚአብሔር ነኝ፤
ከእኔ ሌላም የሚያድን የለም»
/ኢሳ 43:11/
4. «ከእኔ በቀር ሌላ አምላክ የለም
እኔ ጻድቅ አምላክና መድኃኒት
ነኝ » /ኢሳ 45:21/
5. «እግዚአብሔር አረኛየ ነው»
/ መዝ (23):1 /
6. «እግዚአብሔር ዓለቱ ... ነው»
/መዝ (23):1/
7. «እኔ እግዚአብሔር አልለወጥም»
/ ሚል 3:6 /
8. «እግዚአብሔር እንዲህ ይላል...
እኔ ምድርን ሠርቻለሁ ሰውንም
በእርሷ ላይ ፈጥራለሁ እኔ በእጄ
ሰማያትን ዘርግቼአለሁ ሠራዊታ
ቸውንም ሁሉ አዘግጥለሁ::»
/ኢሳ 45:11-12/
9. «እውነተኛ አምላክ ብቻ የሆንህ
አንተን ...»
/ ዮሐ 17:3 /

3. እርሱ ህዝቡን ከኃጢአታቸው
ያድናቸዋልና ስሙን ኢየሱስ
ትለዋለህ /ማቴ 1:21/
4. «እርሱም በእውነት ክርስቶስ
የአለም መድኃኒ እንደሆነ
እናውቃለን» / ዮሐ 4:42 /
5. «መልካም አረኛ እኔ ነኝ»
/ ዮሐ 10:11 /
6. «ያም ዓለት ክርስቶስ ነበረ»
/1ኛቆሮ 10:4/
7. « ኢየሱስ ክርስቶስ ትላትና
ዛሬ እስከ ለዘላለም ያው ነው »
/ ዕብ 13:8 /
8. «...የሚታዩትና የማይታዩትም
ዙፋናት ቢሆኑ ወይም ጌትነት
ወይም አለቅነት ወይም ሥልጣናት
በሰማይና በምድር ያሉት ሁሉ
በእርሱ ተፈጥረዋልናሁሉ በእርሱና
ለእርሱ ተፈጥሮአል እርሱም
ከሁሉ በፊትነው ሁሉም ለእርሱ
ተጋጥሞአል ...ከሙታንም
በኩር ነው » /ቆላ 1:15-20/
9. እውነተኛም በሆነው በእርሱ
አለን እርሱም ልጁ ኢየሱስ
ክርስቶስ ነው እርሱ እውነተኛ
አምላክና የዘላለም ህይወትነው::
/ 1ኛዮሐ 5:20 /

10. «አብ ሙታንን እንደሚያነሣ
ሕይወትም ለሚወዳቸው
እንደሚሰጣቸው...» /ዮሐ 5:21/

10. እንዲሁ ወልድ ደግሞ
ሕይወትን ይሰጣቸዋል
/ዮሐ 5:21 /

4. የአብና የወልድ አንድ የመሆናቸው ንባብ

« ከአጄም ማንም አይነጥቃቸውም፡፡ ... ከአባቴም እጅ ሊነጥቃቸው
ማንም አይችልም እኔና አብ አንድ ነን» / ዮሐ 10:29-30 /

« ኢየሱስም ጮኸ እንዲህ አለ፡- በእኔ የሚያምን በላከኝ ማመኑ ነው
እንጂ በእኔ አይደለም እኔንም የሚያይ የላከኝን ያያል»/ዮሐ 12:44/

« እኔን ያየ አብን አይቷል ...እኔ በአብ እንዳለሁ አብም በእኔ እንዳለ
አታምንምን? ... እኔ በአብ እንዳለሁ አብም በእኔ አንዳለ እመኑኝ» /
ዮሐ 14፡9-11/

«የሚወደኝም አባቴ ይወደዋል እኔም እወደዋለሁ ራሴንም
ገልጥለታለሁ »/ዮሐ 14፡21/

« የሚወደኝ ቢኖር ቃሌን ይጠብቃል አባቴም ይወደዋል ወደ እርሱም
እንመጣለን በእርሱም ዘንድ መኖሪያ እናደርጋለን» /ዮሐ 14:23/

« ለአብ ያለው ሁሉ የእኔ ነው» /ዮሐ 16:15/

« ከአብ በቀር ወልድን የሚያውቅ የለም ከወልድም በቀር ወልድም
ሊገለጥለት ከሚፈቅድ በቀር አብን የሚያውቅ የለም» /ማቴ 11:27/

« ወልድን የሚክድ ሁሉ አብ እንኳ የለውም ወልድን የሚታመን አብ
ደግሞ አለው፡፡ ... በወልድና በአብ ትኖራላችሁ፡፡» /1ኛዮሐ 2:23-24/

« በክርስቶስ ትምህርት ለሚኖር አብና ወልድ አሉት ማንም ወደ
እናንተ ቢመጣ ይህንም ትምህርት ባያመጣ በቤታችሁ አትቀበሉት
ሰላምም አትበሉት» /2ኛዮሐ 1፡9-11/

« በአብ በወልድ በመንፈስ ቅዱስ ስም »/ማቴ 28፡19/

እንግዲህ ከላይ ያለው የአብና የወልድ በመለኮት አንድ መሆን
ከብዙ በጥቂቱ ተቀምጧል፡፡ ነገር ግን ዳግሞ ማስታወስ ያለብን አብ

ማለት ወልድ ማለት አይደለም።ይህም በምስጢረ ሥላሴ አካል በሚል ርዕስ ስር አትተናል።

አንቀጽ 4

«ሁሉ በእርሱ የሆነ ያለ እርሱ ግን ምንም ምን የሆነ የለም በሰማይም ያለ በምድርም ያለ»

“ሁሉ በእርሱ ሆነ ከሆነውም እንዳች ስንኳ ያለ እርሱ አልሆነም”
/ዮሐ 1:3/ ::

“እግዚአብሔር ሁሉን ለእርሱ ለራሱ ፈጠረ” /ምሳሌ 16:4/

“እርሱ የሁሉ ፈጣሪ ነውና ... ስሙ የሠራዊት ጌታ እግዚአብሔር ነው » /ኤር 10:16/::

“ዓለሙንና በእርሱ ያለውን ሁሉ የፈጠረ አምላክ እርሱ የሰማይና የምድር ጌታ ነውና ...”/ሐዋ 17:24/::

“የሚታዩና የማይታዩትም ዙፋናት ቢሆኑ ወይም ጌትነት ወይም አለቅነት ወይም ሥልጣናት በሰማይና በምድር ያሉት ሁሉ በእርሱ ተፈጥረዋልና” /ቆላ 1:16/ ::

እነዚህና በርካታ የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች እንደሚያስረዱን እግዚአብሔር ብቻ ነገሮችን ሁሉ እንደፈጠረ ያሳያሉ። የሥነ ፍጥረት አጀማመር በምንመለከትበት ጊዜ በዘፍጥረት ምዕራፍ አንድ እና ሁለት ስናነብ፡- በመጀመሪያ ሰማይና ምድርን ፈጠረ

- ምድር ባዶ (ቅርጽ የለሽም/ ነበረች

- ጨለማም ነበረ

- ብርሃን ይሁን ብሎ ብርሃን አደረገ

- ብርሃኑንም ቀን ጨለማውንም ሌሊት አለው

2. ከዚያም በውሆች መካከል ጠፈር ይሁን ብሎ ጠፈር አደረገ

- ውሆችን ከፈለ /ከጠፈር በላይ ከጠፈር በታች/

- ጠፈርን ሰማይ ብሎ ጠራው